

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE SİĞINMACI ÖĞRENCİLERE
TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ: KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

FİGEN ŞEN

AMASYA

Haziran-2019

T.C.

AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE SİĞINMACI ÖĞRENCİLERE
TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ: KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan

FİGEN ŞEN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ekrem SOLAK

AMASYA

Haziran- 2019

ETİK BEYAN

Hazırladığım “Yüksek Lisans” tezinde, proje aşamasından sonuçlanmasına kadar ki süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim. __ / __ / __

İmza

Figen ŞEN

TEZ ONAY SAYFASI

Figen Şen tarafından hazırlanan “Öğretici Görüşlerine göre Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Değerlendirilmesi: Kayseri İli Örneği” başlıklı bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile 14.06.2019 tarihinde yapılan savunma sonucunda Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman: Doç. Dr. Ekrem Solak

.....

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Rumiye Arslan

.....

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Yaşar Çelik

.....

ONAY

Yukarıda adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../2019

.....

Doç. Dr. Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU

Sosyal Bilim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE SİĞINMACI ÖĞRENCİLERE TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ: KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ

Figen ŞEN

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, June /2019

Danışman: Doç. Dr. Ekrem SOLAK

Bu araştırmanın amacı, Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçenin öğretiminde karşılaşılan sorunları tespit etmek ve öğretmen görüşüne dayanarak bu sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim modelinde gerçekleştirilen araştırmanın verileri, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kayseri ili merkez ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullar ve Geçici Eğitim Merkezlerinde görev yapan 16 Türkçe öğreticiyle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir.

Araştırma verileri; Türkçe öğreticilerine yönelik olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları yoluyla elde edilmiştir. Bu kapsamda, araştırmacı tarafından geliştirilen; Suriyeli Sığınmacılara Türkçe Öğretimine ilişkin Öğretmen Görüşme Formu ve Araştırma Gönüllü Katılım Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler Nvivo.10 paket programı aracılığıyla içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda; PİCTES kapsamında görev yapan öğreticilerin Suriyeli sığınmacı çocuklara Türkçe öğretim sürecinde önemli sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Bulgulara göre, ders materyali eksiklikleri, derse isteksizlik, veli ilgisizliği, dil ve kültür farklılıklarından dolayı Türk akranlarla kaynaşamama en belirgin sorunlardır. Öte yandan sığınmacılara yönelik öğretmen alan bilgisi yetersizlikleri ve öğretim programının olmaması sınıfın fiziki ve teknolojik imkanlarının uygunsuzluğu karşılan diğer sorunlardır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, Suriyeli sığınmacıların eğitimi, PİCTES

ABSTRACT

THE EVALUATION OF THE PROBLEMS BY THE TEACHERS IN THE TEACHING OF TURKISH LANGUAGE TO REFUGEE STUDENTS: SAMPLE OF PROVINCE KAYSERİ

Figen ŞEN

Amasya University, Institute of Social Sciences

Department of Basic Education, Post Graduate, June/2019

Supervisor: Associate Professor Doctor, Ekrem SOLAK

The purpose of this study is to identify the problems encountered in teaching Turkish to Syrian refugee students and to make suggestions for the solution of these problems based on the views of the teachers. As one of the qualitative research methods, data in this phenomenological study are collected by 16 Turkish teachers working at schools affiliated to the Ministry of National Education in the central districts of Kayseri and Temporary Education Center in the academic year of 2018-2019 via interviews.

Data of the study are collected by semi-structured interview forms that are prepared for Turkish tutorials. In this context, Teacher Interview Form on Teaching Turkish to Syrian Refugees and Research Volunteer Participation Form that are developed by the researcher are used. Data obtained from the study are examined and interpreted using the content analysis method by Nvivo.10 package program.

As a result of the research, it is identified that teachers working in PICTES experience significant problems during the process of teaching Turkish to Syrian refugee children. According to the findings, lack of course material, reluctance to teach, lack of interest in parents and, failure to socialize with Turkish peers due to differences in language and culture are the most significant problems. On the other hand, inadequacy of teacher knowledge in the field of asylum seekers, lack of a curriculum and, non-conformity of physical and technological facilities of the class are the other problems encountered.

Key words: Teaching turkish to refugee students, Education of Syrian refugees, PICTES

ÖN SÖZ

Tez çalışmamı hazırlama sürecinde; bana rehberlik yapan ve önerilerde bulunan, gerek duyduğumda yardım ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Ekrem SOLAK' a, çalışmalarını sırasında ümit verdiği ve destek olduğu için değerli arkadaşım Mahmure İPEK'e, araştırmam için Kayseri İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinlerin alınması konusunda ki yardımı için Savaş TEKİN'e, araştırma tezimi düzenlemedeki katkıları için değerli arkadaşım Muhammed Mutlu YAPICI'ya beni motive eden, her daim bana güvenen, eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini esirgemeyen sevgili anneme, babama ve ağabeyim Dr. Fatih ŞEN' e teşekkür ederim.

Figen ŞEN

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	i
TEZ ONAY SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
GRAFİKLER DİZİNİ.....	x
TABLolar DİZİNİ	xi

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.2.1. Araştırma Soruları.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Varsayımlar	5
1.7. Tanımlar ve Kısaltmalar	5
1.7.1. Tanımlar	5
1.7.2. Kısaltmalar.....	5

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Suriyeli Sığınmacılar ve Türkiye'deki Konumu	7
2.2. Suriyeli Sığınmacı Çocuklara Yönelik Eğitim Faaliyetleri.....	8
2.3. Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitim Durumları.....	11

2.4.Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi.....	13
2.4.1. Geçici Eğitim Merkezlerinde Türkçe Öğretimi.....	14
2.4.2. Devlet Okullarında Türkçe Öğretimi	16
2.5. Ön Plana Çıkan Sorunlar	17
2.5.1. Eğitime Erişim Sorunu	17
2.5.2. Dil Engeli	18
2.5.3. Müfredat ve Öğretim Materyalleri	18
2.5.4. Suriyeli Öğretmenler	18
2.5.5. Sosyal Uyum Sorunları	18
2.6. İlgili Araştırmalar	18
2.6.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	18
2.6.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	25
III. BÖLÜM	
3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Modeli.....	27
3.2. Çalışma Grubu	27
3.3. Veri Toplama Aracı	28
3.3.1. Suriyeli Sığınmacılara Türkçe Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşme Formu.....	29
3.3.2. Araştırma Gönüllü Katılım Formu.....	29
3.4. Verilerin Toplanması	29
3.5. Verilerin Analizi	30
IV. BÖLÜM	
4. BULGULAR	31
4.1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular.....	31
4.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	33
4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	35
4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	37

4.5.	Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	40
4.6.	Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	42
4.7.	Yedinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	45
4.8.	Sekizinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	46
4.9.	Dokuzuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	50
4.10.	Onuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	53

V. BÖLÜM

5.	TARTIŞMA	60
----	----------------	----

VI. BÖLÜM

6.	SONUÇ VE ÖNERİLER	64
6.1.	Sonuçlar	64
6.2.	Öneriler	65
	KAYNAKLAR	67
	EKLER	71
	EK [1] Suriyeli Sığınmacılara Türkçe Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşme Formu	72
	EK [2] Araştırma Gönüllü Katılım Formu	74
	EK [3] Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi	75
	EK [4] Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi	76
	ÖZGEÇMİŞ	77

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Türkiye'deki Suriyelilerin Yaş Piramidi	8
Şekil 2. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretimine İlişkin Görüşleri.....	31
Şekil 3. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	34
Şekil 4. Türkçe Öğretiminde Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Yönelik Kullanılan Kaynaklar ve Kaynakların Yeterlik Durumları.....	36
Şekil 5. Ders Materyallerinin Dört Temel Dil Beceri Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi.....	38
Şekil 6. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretimini Öğretim Programları Bakımından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	41
Şekil 7. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğrenme Ortamı Bakımından Değerlendirilmesi İlişkin Görüşler	43
Şekil 8. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilerin Sosyal Uyum Sorunlarına İlişkin Bulgular	45
Şekil 9. Türkçe Öğretiminde Öğretmen-Öğrenci-Veli bağlamında Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşler.....	46
Şekil 10. Türkçe Öğreticileri Özlük Haklarından Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	51
Şekil 11. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bulgular	53

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Yıllara Göre Türkiye’de Bulunan Suriyeli Sığınmacı Sayısı	7
Grafik 2. Barınma Merkezi İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler	7
Grafik 3. Suriyelilerin En Fazla Buldukları 10 İl	7
Grafik 4. Eğitim Kademelerine Göre Okullaşma Oranları	12
Grafik 5. Yıllara Göre Eğitimine Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı	13

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Geçici Eğitim Merkezi İlköğretim Ders Sayıları.....	14
Tablo 2. Geçici Eğitim Merkezi Ortaöğretim Ders Sayıları	15
Tablo 3. Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bilgiler.....	28

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumuna, problem cümlesine ve alt problemlere, araştırma amacına, araştırmanın önemine, araştırmanın varsayımlarına, araştırmanın sınırlılıklarına, bazı tanımlara ve kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Tarih boyunca insanlığı en çok etkileyen olgulardan birisi göç olmuştur. Göç, kısaca bireysel ya da kitleler halinde yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2001). Başka bir ifadeyle göç, sosyolojik, siyasi ve ekonomik unsurlardan dolayı bireylerin veya toplumların bir yerden başka bir yere hareket etmesiyle birlikte toplumsal yapıyı etkileyen dinamik bir süreçtir. Bu süreç gönüllü göç hareketi olabileceği gibi zorunlu göç hareketi olarak da yaşanmaktadır. Zorunlu göç sebeplerine bakıldığında iklim değişikliği, depremler vb. doğal afetlerin yanı sıra silahlı çatışma ve şiddet olayları yüzünden de insanlar yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmaktadırlar.

“Göç hareketinin ‘zorunlu göç’ sayılabilmesi için ülke nüfusunun en az % 1’ inin can güvenliğinin olmaması ve en az 100 bin insanın şartlar gereği veya baskıyla yaşadığı yerden ayrılmasıdır” (Dinçer, Karaca ve Yavuz, 2013, s.20).

Geçmişten günümüze göçmen sayısı giderek artış göstermektedir (Dünya Göç Raporu, 2018, s. 2). Bunlar göçmen işçiler, mülteciler ve sığınmacılar büyük oranda göç sirkülasyonunu küreselleşmenin de etkisiyle hız kazanarak devam ettirmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne göre 2016 yılında 22,5 milyon mülteci kaydıyla artışın doruk noktada olduğu tespit edilmiştir (GAV, 2018, s. 4). Dünyada son üç yıldır en fazla mülteci ağırlayan ülke Türkiye olmuştur (GAV, 2018, s.48). Bunun önemli bir bölümünü Suriye sığınmacılar oluşturmaktadır. Türkiye’de 2019 yılı itibarıyla 3,5 milyondan fazla Suriyeli sığınmacı kayıt altına alınmıştır (Mülteciler Derneği, 2019, s.2). Sığınmacılar ülkelerinde istikrar sağlanması halinde geri döneceklerini söyleseler de Suriye’deki yaşam şartlarının kötü olması sebebiyle geri dönmenin zorlaştığını kabul etmektedirler. Sonuç olarak Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların büyük bir bölümünün hayatlarının geri kalanını Türkiye’de geçirme olasılıkları yüksektir (Erdoğan, 2014).

İki ülke arasında komşuluk ve aynı dine mensup olmaktan kaynaklanan benzerlikler olmakla birlikte farklı dil, kültür ve yaşam tarzına sahip olma gibi önemli farklılıklar vardır. Bu farklılıklara sahip olan sığınmacılarla aynı yerde yaşamak durumunda kalan ülke vatandaşları ve sığınmacılar arasında iletişim ve uyum sorunları ortaya çıkmaktadır (Tunç, 2015). Sığınmacıların gittikleri ülkenin dilini öğrenmesi sosyal uyumu kolaylaştıracağı kabul edilmektedir. Suriyeli sığınmacı nüfusun dinamikleri incelendiğinde, Suriyeli sığınmacıların % 32'sinin 5-18 yaş aralığıyla eğitim çağındaki çocuk ve gençlerin Türkçe öğrenmesini sağlamak ve % 58 olan okullaşma oranının artırılması gerekmektedir. Suriyeli çocukların okullaşma oranını arttırmak ve okullaşan çocukların ise entegre sürecini kolaylaştırmak için atılan en önemli adımlardan birisi, Avrupa Birliği ve Mili Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle yürütülen Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PİCTES) dir. Proje kapsamında öğrencilere devlet okulları ve geçici eğitim merkezlerinde Türkçe öğretimine ağırlık verilmektedir (Taştan ve Çelik, 2017). Ancak yabancılara Türkçe öğretimi alanında devletin ve MEB'in hazırlıklı olmamasından dolayı çeşitli sorunlar çıkmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretimi yapan öğretmenler dil engeli, kitap ve materyal olmaması, müfredatın öğrenciye uygun olmaması, öğrencilerdeki davranış problemleri, veli ile iletişim sıkıntıları yaşamakta olduklarını söylemektedir (Yiğit, 2015). Bunların yanı sıra, ekonomik imkansızlıklardan ötürü çocuk yaşta çalışma hayatına girmek ve erken yaşta evlilik yapılmasından dolayı okula devam sorunları yaşanabilmektedir (Aksakal, 2017). Sığınmacı nüfusun neredeyse yarısı çocuk ve gençlerden oluşması, hem eğitim hem de sosyal uyum açısından avantajlı bir durumken doğru yönlendirilememesi halinde riskler oluşturmaktadır. Bu nedenle Suriyelilerin eğitimindeki sorunlar tespit edilerek eğitim politikalarının belirlenmesi ve uygulanması önem kazanmıştır. Suriyeli çocuk ve gençlerin eğitim sayesinde uyum sürecinin hızlanması, ülkeye ekonomik, sosyal ve kültürel olarak fayda sağlayacaktır (Tanrıku, 2017).

1.2. Problem Cümlesi

Suriyeli sığınmacı çocuklara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

1.2.1. Araştırma Soruları

Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunları belirlemek ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmak amacıyla öğretmenlere aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

1. Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretilmesi gerekli mi? Neden?
2. Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler nelerdir?
3. Suriyeli sığınmacı Türkçe öğretiminde kullanılan kaynaklar nelerdir ve bu kaynakların yeterlilik durumları nelerdir?
4. Ders materyallerini temel dil becerileri olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın geliştirilmesi bakımından değerlendiriniz?
5. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretim programını yeterliliğini değerlendirir misiniz?
6. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretimini öğrenme ortamları bakımından nasıldır?
7. Suriyeli sığınmacı öğrencilerin sosyal uyum sorunları nelerdir?
8. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde öğretmen- öğrenci- veli ilişkileri bağlamında yaşadığınız sorunlar nelerdir?
9. PİCTES kapsamında çalışan Türkçe öğretmenlerinin özlük hakları noktasında yaşadığı sorunlar nelerdir?
10. Suriyeli sığınmacı çocuklara Türkçe öğretiminde karşılan sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Türkiye son yıllarda yoğun bir şekilde Suriyeli sığınmacı hareketine maruz kalmıştır. Suriyelilerin ilk yıllarda misafir oldukları düşünülse de yıllar geçtikçe kalıcı olduğu öngörülmüştür. Sığınmacıların Türkiye’de yaşamlarını devam ettirmek için Türkçe öğrenme ihtiyacı doğmuştur. Farklı dil ve kültürden gelen sığınmacılara Türkçe’yi öğretmek için çeşitli yollar izlemiştir. Bunlardan birisi MEB tarafından yürütülen PİCTES projesidir. Suriyeli sığınmacı çocuklara devlet okulları ve GEM’lerde eğitim verilmektedir. Proje kapsamında Suriyeli sığınmacılara eğitim veren öğretmenler çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Bu çalışmanın amacı, PİCTES kapsamında Türkçe öğreticisi olarak çalışan öğretmenlerin, Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçenin öğretiminde karşılaşılan sorunları

tespit etmek ve öğretmen görüşüne dayanarak bu sorunların çözümüne yönelik tavsiyelerde bulunmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

2011 Mart ayında Suriye’de yaşanan olaylardan dolayı pek çok Suriyeli Türkiye’ye sığınmıştır. İlk zamanlarda Suriyelilerin misafir olduğu düşünülse de savaşın uzaması ve göçlerin artması ile Suriyelilerin ülkemizde kalıcı oldukları anlaşılmıştır. Gelen göçlerle sınır bölgelerimiz yetersiz kalması sonucunda Suriyeliler Türkiye’ye yayılmaya başlamıştır. Böylelikle ülkemizde yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı 3,605,615’ e ulaşırken okul çağındaki (5-18 yaş) çocuk sayısı, 1 milyon 47 bin civarındadır (GİGM, 2019). Suriyeli sığınmacıları ‘açık kapı’ politikası izleyen ülkemiz geçici koruma statüsündeki sığınmacılara pek çok politikalar izlemiştir. Bu politikalardan birisi de Suriyeli çocukların eğitilmesi konusudur. Suriyelilerin ilk geldiği yıllarda geri dönecekleri düşünülendiğinden kamplardaki çocuklara Arap müfredatını temel alan eğitimler verilmiştir. Yıllar geçtikçe savaşın uzaması, Suriyeli vatandaşların sayısının günden güne artması, geri dönme umudunun azalması ve ülke içinde yayılmaları sebebiyle Türkçe öğretimi ön plana çıkmıştır. Bu amaçla çocukların okullaşmasını sağlamak ve entegrasyonu kolaylaştırmak için önemli adımlar atılmıştır. Bu adımlardan birisi Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PİCTES) dir. Proje, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ile MEB arasında imzalanmış olan Türkiyede’ki Sığınmacılar için mali İmkan (FRİT : Facility for Refugees in Turkey) anlaşması çerçevesinde 3 Ekim 2016 tarihinde başlamıştır. Proje kapsamında 23 ilde Suriyeli sığınmacılara devlet okulları ve GEM’lerde Türkçe öğreticileri ve Rehberlik danışmanları tarafından eğitim verilmektedir (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2017a). Proje sürecinde, Suriyeli sığınmacıların eğitiminde nasıl bir yol izleneceği konusunda öğretim programı ve ders materyalleri bulunmamaktadır. Oysa sığınmacı çocukların eğitim olanaklarından yararlanabilmesi için onların ihtiyaçlarına yönelik bir öğretim programının geliştirilmesi ve buna uygun eğitim ortamlarının düzenlenmesi gerekmektedir. Bu araştırma, bütün kademedeki okullar ve GEM’lerde tamamı Suriyeli sığınmacı çocuklardan oluşan sınıflarda öğretim yapan Türkçe öğreticilerinin görüşleri alınarak, çocukların Türkçe öğretimine ilişkin sorunların belirlenmesi ve sorunların çözümüne ilişkin öneriler sunmak açısından önemlidir. Ayrıca bu araştırmanın sığınmacı çocukların ihtiyaçlarına uygun öğretim programı ve etkili ders materyallerinin hazırlanması bakımından fikir vermesi ön görülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2018-2019 eğitim öğretim yılı ile,

2. Kayseri ilinden seçilen farklı kademelerdeki okullarda Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretimi yapan Türkçe öğretmenlerine uygulanan görüşme formundan elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

Bu çalışmada, görüşmeler yapılırken görüşme formlarında yer alan sorulara öğretmenler tarafından samimi ve içten bir şekilde cevap verildiği varsayılmıştır.

1.7. Tanımlar ve Kısaltmalar

1.7.1. Tanımlar

Sığınmacı: Kendi ülkesinin dışındaki bir ülkede zulüm ya da ciddi zarar dolayısıyla korunma isteyen ve ilgili uluslararası ve ulusal kanunlar kapsamında mülteci statüsü için başvuruya ilişkin karar bekleyen kişi (IOM, 2019).

Entegrasyon: Bireysel göçmen veya göçmen grupların, yeni ev sahibi toplumun farklı sosyal alanları ve bölümlerine dahil olmaları sürecidir (Martikainen, 2010).

Asimilasyon: Farklı kökenden gelen azınlıkları veya etnik grupları, bunların kültür birikimlerini, kimliklerini baskın doku ve yapı içinde eriterek yok etme (URL-7, 2019).

1.7.2. Kısaltmalar

AB: Avrupa Birliği

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

GEM: Geçici Eğitim Merkezi

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

PİCTES: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi: Project on Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System

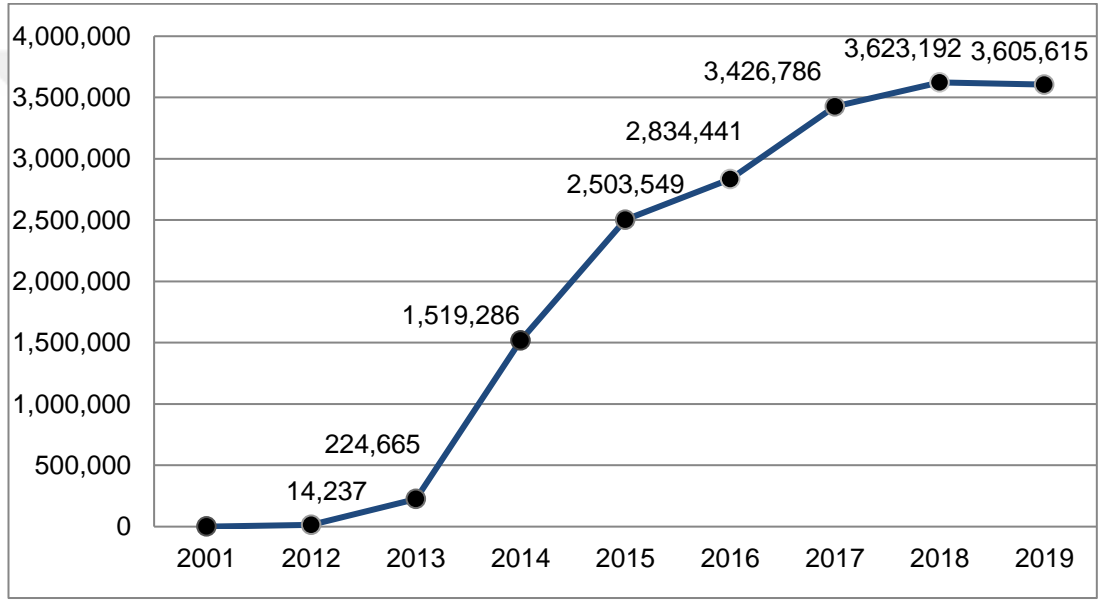
YÖBİS: Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

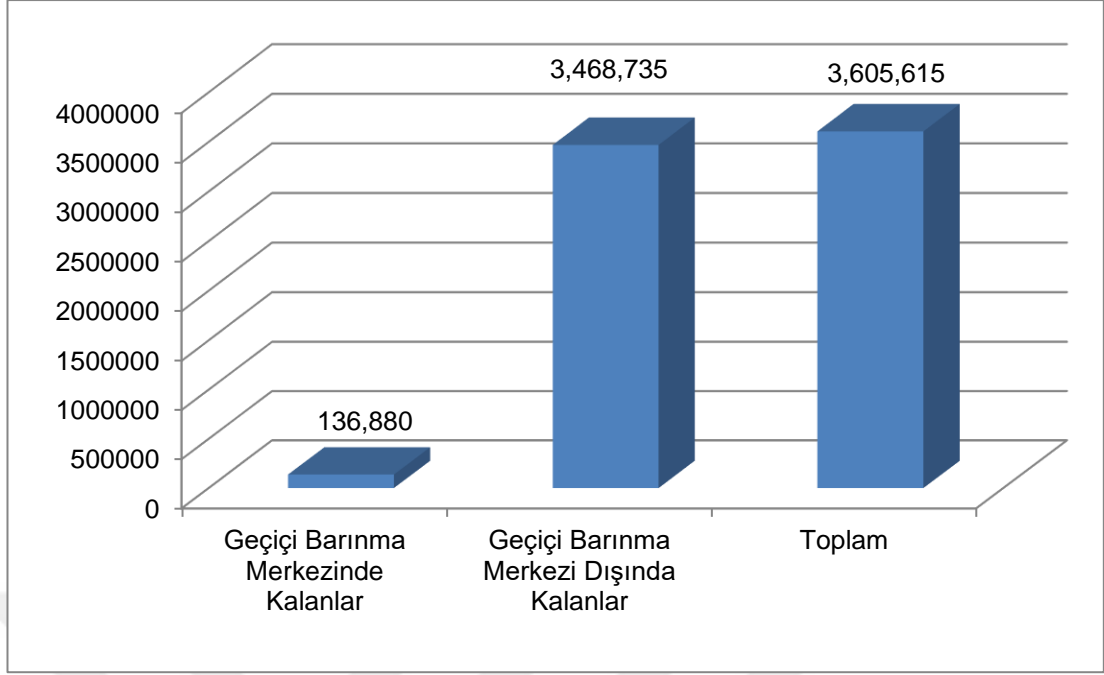
2.1. Suriyeli Sığınmacılar ve Türkiye'deki Konumu

2011' de Suriye'de başlayan iç karışıklar ve savaş neticesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından sunulan resmi rakamlara göre Türkiye'ye 3 bin 605 bin Suriyeli gelmiştir. Yine resmi rakamlara göre 2012' de Türkiye'ye giriş yapan Suriyeli sayısı 14 bin iken, bu sayı 7 yıl içerisinde büyük artış göstererek 2019 yılı nisan ayı kayıtlarına göre 3 milyon 605 bin olmuştur.

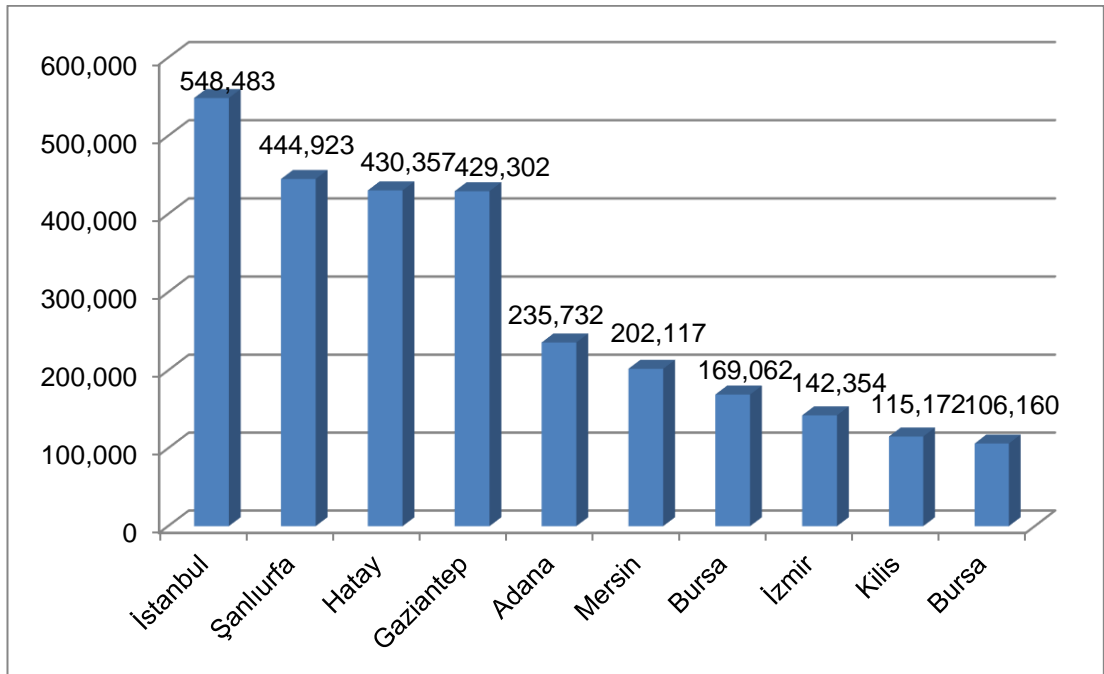
Grafik 1. Yıllara Göre Türkiye'de Bulunan Suriyeli Sığınmacı Sayısı (URL-1, 2019)

Gelen Suriyelilerin 136 bini Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından 8 ilde kurulan 13 çadır ve konteyner kentlerden oluşan barınma merkezlerinde, geri kalan 3 milyon 468 bini ise kamp dışında hayatını sürdürmektedirler. Diğer bir ifadeyle Suriyelilerin yaklaşık yüzde 95 gibi büyük bir kısmı ülkenin farklı illerinde kamp dışında orantısız bir şekilde dağılmıştır.

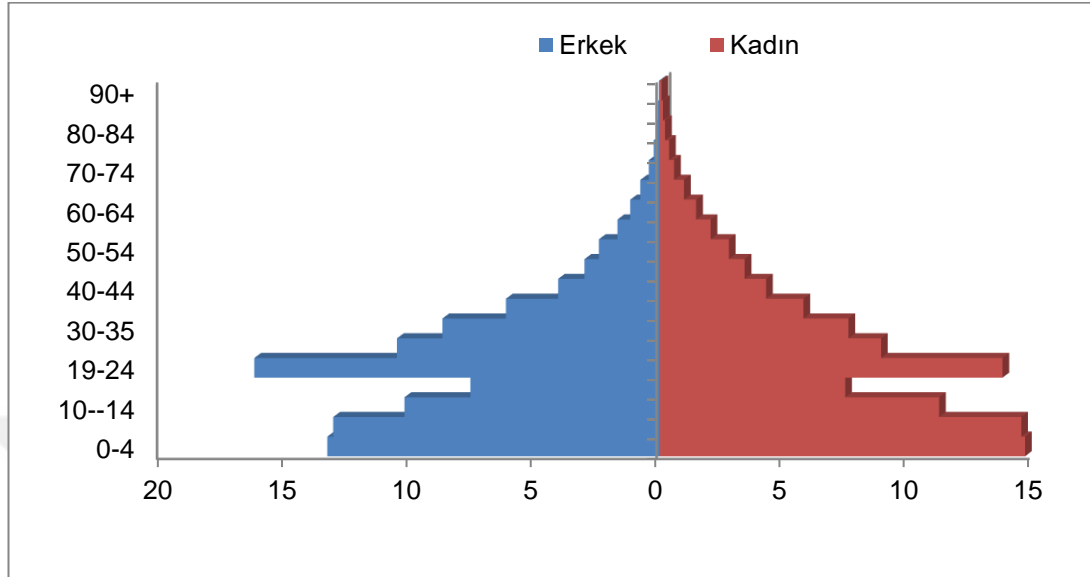
Grafik 2. Barınma Merkezi İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler (URL-1, 2019)

Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı ilk üç il ise İstanbul, Şanlıurfa ve Hatay olmuştur. Mültecilerin bu illeri tercih etmesinin sebepleri Suriye'ye sınırı olan illerimiz olması veya bu illerde iş imkanlarının fazla olması ile açıklanabilir.

Grafik 3. Suriyelilerin en fazla buldukları 10 il (URL-1, 2019)

Türkiye'deki Suriyelilerin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında tüm erkek nüfus içindeki 18 yaş altı erkek çocuk oranının % 44; Tüm kadın nüfus içindeki 18 yaş altı kız çocukların % 48 oranında olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Türkiye'deki Suriyelilerin yaş piramidi (URL-1, 2019)

2.2. Suriyeli Sığınmacı Çocuklara Yönelik Eğitim Faaliyetleri

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin sığınma süreçlerinin uzaması ve bu sürecin belirsizliği eğitim ihtiyaçlarını karşılanmasını zorunlu kılmaktadır (Gün ve Baldık, 2017). Savaşın ilk yıllarında ülkemize sığınan Suriyelilerin geri dönecekleri varsayımı üzerine çeşitli eğitim faaliyetleri düzenlenmiş ve kısa vadeli bu eğitim faaliyetleri kamp içinde yaşayan Suriyeli çocuklara yönelik hazırlanmıştır. Daha açık bir ifadeyle 2012 yılında MEB tarafından Suriyelilere Türkçe öğretmek yerine Arapça müfredat ile eğitimleri desteklenmiştir. Bu sayede Suriyelilerin ülkelerine geri döndüklerinde yıl kaybetmemeleri hedeflenmiştir (Emin, 2016).

2013 yılına gelindiğinde Suriye'deki iç karışıklıklar ve şiddet devam ederek şiddetini arttırmıştır. Ülkelerini terk eden Suriyelilerin sayısı gün geçtikçe artmıştır. Dolayısıyla beslenme ve barınma gibi hayati ihtiyaçların tedarik edilmesine önem verilmiştir. İlk başlarda üzerinde durulmayan eğitim sorunları ilerleyen zamanlarda daha çok ön plana çıkmaya başlamıştır. Dahası, Suriyeli çocukların uzun süre eğitimsiz kalmasının, ileride öngörülemeyen sorunlara neden olacağı tahmin edilmektedir (Seydi, 2014). Bu çerçevede MEB, bu konudaki ilk yasal düzenlemesi 26 Nisan 2013 yılında çıkarılan "Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler" konulu genelge

yayınlanmıştır. Bu genelge ile, kamp dışında yaşayan Suriye çocukların eğitim gereksinimlerini karşılamak amacıyla faaliyet gösteren mekanların tespit edilerek fiziki açıdan sağlıklı, güvenli ve yeterli donanıma sahip olup olmadığının belirlenmesini istemiştir. (MEB, 2013) 26 Eylül 2013 tarihinde ise, “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” konulu daha kapsamlı bir genelge çıkarıldığı görülmektedir. Genelgenin temel amacı kamplarda veya şehirlerde yaşamakta olan Suriye vatandaşlarının okul çağındaki çocuklarına sağlanan eğitim hizmetlerinde bir standardın sağlanmasıdır. Genelge’de şu hususlar kararlaştırılmıştır:

- Kamp içindeki Suriyeli çocuklara sene kaybı yaşamalarını önleyecek nitelikte bir eğitimin verilmesi,
- Yürütülecek eğitim hizmetlerinin koordinasyonunun MEB’in sorumluluğunda olması,
- Öğretmen ihtiyacının norm fazlası öğretmenlerden, yeterli olmaması durumunda şartları sağlayan Arapça bilen kişilerin ders ücreti karşılığında MEB tarafından görevlendirerek karşılanması,
- Suriyeli vatandaşlar içerisinde eğitim verebilecek nitelikte gönüllüler varsa MEB tarafından değerlendirilerek görevlendirilmesi,
- Uygulanacak eğitimin içeriğini MEB’in kontrolünde, Suriye Ulusal Koalisyonu Yüksek Eğitim Komisyonu tarafından hazırlanması, ayrıca Türk asıllı Suriyelilerin isteği doğrultusunda Türkiye müfredatında eğitim görmesi
- Suriyelilerden Türkçe öğrenmeyi isteyenler için imkanlar doğrultusunda Türkçe ve mesleki eğitim kursları açılması,
- Oturma iznine sahip kamp dışında kalan Suriyeli ailelerin çocuklarının kayıtlarının yapılarak okullaşmasının desteklenmesidir (MEB, 2013).

Genelgede işaret edilen hususlar, Suriyeli çocukların eğitim ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik önemli bir adımdır. Ancak bu genelgede kamp dışındaki yaşayan ve oturma izni olmayan Suriyeli ailelerin çocuklarına devlet okullarına kayıt olma hakkı verilmediği anlaşılmaktadır.

Türkiye, Suriyelilerin hukuki durumları hakkındaki yasal çerçeveyi 2014 yılında Yürürlüğe giren “ Geçici Koruma Yönetmeliği” ile düzenlemiştir. Geçici koruma statüsü kazanan Suriyeli sığınmacıların eğitimlerine yönelik MEB’ in bir önceki yıl hazırladığı genelgenin kapsamını genişleterek 2014/21 sayılı “Yabancılara Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri genelgesi düzenlemiştir. Bu genelge ile Suriyeli sığınmacı çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri belli ölçütlere bağlanmış ve garanti altına alınmıştır. Genelgeye göre, Türkiye’deki yabancı öğrencilerin eğitim öğretim hizmetleri Bakanlık ve İl Komisyonları

tarafından yürütülmektedir. İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde ise bir İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı veya Şube Müdürü başkanlığında her tür ve derecedeki eğitim kurumundan en az bir müdür ve yabancı öğrencilerle mülakat yapabilecek yabancı dil öğretmeni veya tercüman ile vali tarafından gerekli görülen İl Göç Müdürlükleri, İl Emniyet Müdürlüğü, İl AFAD, İl Müftülüğü, İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü kurumlarından yetkili birer kişi ve Geçici Eğitim Merkezleri bulunan illerde eğitim koordinatörlerinden oluşmaktadır. Söz konusu genelge çerçevesinde Türkiye'deki yabancı öğrencilere sunulan bazı hizmetler şunlardır:

- Kayıt kabulü için gerekli olan şartları taşıyan öğrenciler, diploma ve öğrenim belgelerine göre denklikleri yapılarak yerleştirilmekte ve öğrenim göreceği okula yönlendirilerek eğitim öğretim hizmetinden faydalanmaktadır. Yabancı kimlik numarası bulunan yabancıların her türlü veri girişi e-okul ve yaygın otomasyon sistemleri üzerinden yapılmaktadır.

- İkamet izni olmayan, yabancı kimlik numarası edinemeyen, ilgili kurumca yabancı tanıtma belgesi verilmek suretiyle kayıt altında olan ve sınır dışı edilmeyenler de dahil olmak üzere yabancı öğrencilerden öğrenim belgesi bulunmayanlar, beyanlarına dayalı olarak mülakat, gerektiğinde yazılı veya sözlü sınav yoluyla ülkelerinde öğrenim gördükleri sınıf seviyesi üzerinden denkliği belirlenerek öğrenim göreceği eğitim öğretim kurumuna yönlendirilmektedir. Ayrıca yabancı kimlik numarası bulunmayıp yabancı tanıtma belgesi bulunan Suriyeli öğrenci ve öğretmenlerin veri girişi Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS) üzerinden yapılmaktadır. Pek çok dilde işlem yürüten YÖBİS sistemi üzerinden öğrencilerin devam, ders notu bilgileri girilmekte, karne, tasdikname, diploma verimi sistem üzerinden yapılmaktadır. Daha sonra kimlik numarası alan öğrenciler e-okul sistemine aktarılmaktadır.

- Kitlemel akın ile Türkiye'ye gelen yabancılar için illerde barınma merkezleri oluşturulması halinde buralarda Geçici Eğitim Merkezleri kurulması için gerekli tedbirler alınmaktadır.

- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumu ile oluşturulan Geçici Eğitim Merkezlerinde Türkçe öğretilmektedir. Türkçe dersleri için Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı alan öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve yabancı dil dersi öğretmenleri görevlendirilebilir.

- Yaygın eğitim kurumları vasıtasıyla mesleki beceri kazandırılmakta, sosyal ve kültürel içerikli kurslar düzenlenmektedir. Talep gören alanlara imkanlar dahilinde yaygın eğitim kursları ve kurs dışı faaliyetler açılmaktadır.

- Yurt dışından gelen öğrencilerin ülkemize ve okula uyumlarının sağlanması, ayrıca onlara rehberlik edilerek yetiştirilmeleri amacıyla okul müdürlüklerince takviye kursları açılabilir.

- Geçici Eğitim Merkezlerinde yürütülen eğitim öğretim faaliyetlerine gönüllü olarak destek veren yabancılara paydaşlarla işbirliği çerçevesinde yapılan anlaşmalar doğrultusunda maddi, manevi ve mesleki destek verilmektedir (URL-8, 2019).

Çıkarılan genelge ile birlikte, Suriyeli sığınmacı çocukların, MEB'e bağlı okullarda ya da tamamı Suriyeli öğrencilerden oluşan Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitim hizmeti alması sağlanmıştır. Dahası Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı çocuklar sadece Suriyeli öğrencilerin devam ettiği Geçici Eğitim Merkezlerine değil, bunun yanı sıra Türkiye'deki devlet okullarına yasal olarak kayıt olma hakkı kazanmıştır. Böylece devlet okullarına kayıt yaptırmak isteyen Suriyeli çocuklar için oturma izni değil yabancı kimlik belgesinin yeterli olduğu karara bağlanmıştır (URL-8, 2019).

MEB, 8 Eylül 2015 tarihinde yayımladığı MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda Türkiye'deki sığınmacıların eğitimleri konusunu ele almış ve bu kapsamda sığınmacı öğrencilerin eğitim sistemine uyumlarının sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacağı belirtilmiştir:

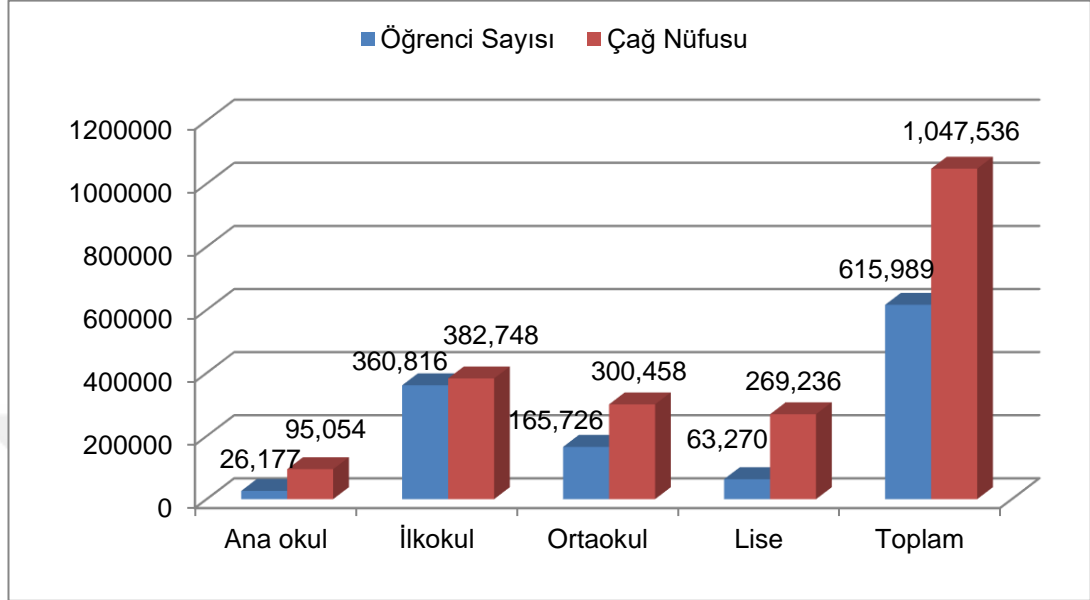
“Mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar veya vatansız olarak yurdumuzda bulunanların da buldukları sürece eğitim görmelerini sağlamak üzere bu öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonunun sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır” (MEB, 2015, s. 37).

MEB' in yayımlamış olduğu son stratejik ve kalkınma planında mültecilerin eğitimine yönelik planlama ve düzenlemelerin olduğu görülmektedir. Bu durum, uzun vadede Türkiye'de bulunan yabancılara yönelik eğitim politikası geliştirebilmesi açısından önemlidir. 2016 yılında ise MEB ile AB arasında imzalanan PİCTES kapsamında devlet okulları ve GEM lerde çalışmak üzere öğretmen alımı yapılmıştır.

2.3. Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitim Durumları

Grafiğe göre resmî okullarda ve geçici eğitim merkezlerinde öğrenim gören öğrencilerin eğitim kademelerine göre okullaşma oranları ana okul %27,53 ilkokulda

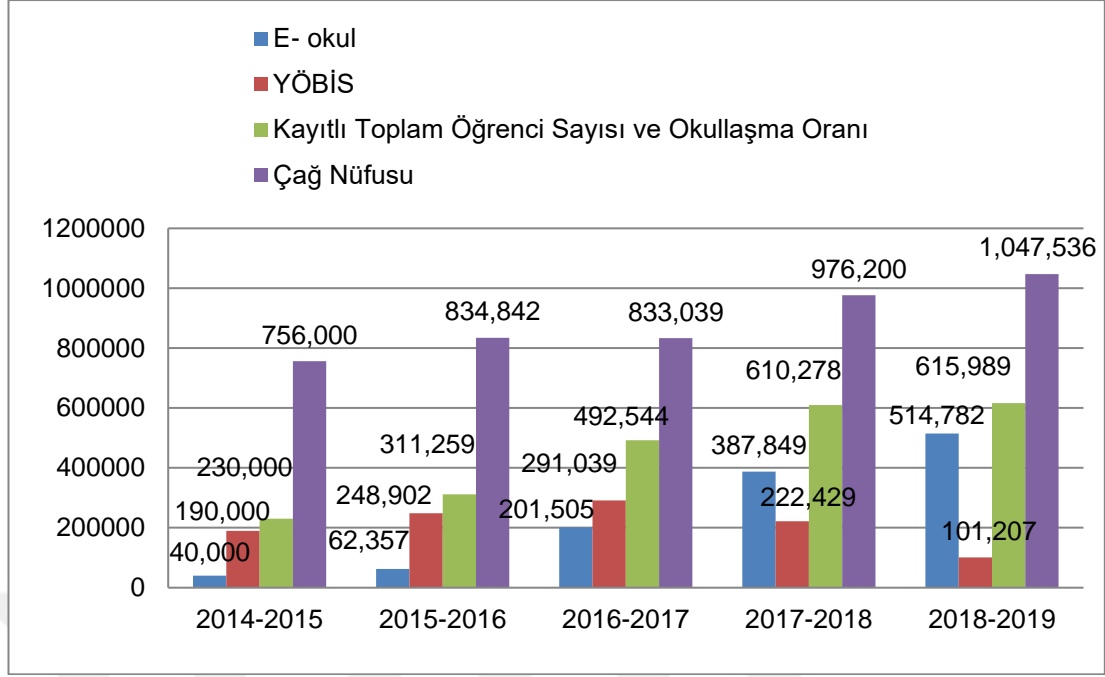
%94,27 ortaokulda %55,16 lise eğitimi ise %23,50 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre okullaşmanın en çok olduğu eğitim kademesi ilkököl, en az olduğu eğitim kademesi ise lise eğitimidir.

*25.04.2019 itibarıyla

Grafik 4. Eğitim Kademelerine Göre Okullaşma Oranları (URL-5, 2019)

2014-2015 eğitim öğretim yılında Suriyeli sığınmacı öğrencilerin okullaşma oranı % 30 iken 2018-2019 yılına geldiğinde bu oran %58,8' e yükselmiştir. E-okul verileri devlet okullarına devam eden Suriyeli çocuk sayısını yansıtırken YÖBİS verileri GEM'lerde eğitim alan öğrenci sayısını göstermektedir.

Grafik 5. Yıllara Göre Eğitimine Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı (URL-5, 2019)

2.4. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi

Suriyelilerin eğitiminin geçici politikalarla idare edilmesinin birçok sorunu ortaya çıkmaya başladığında kalıcı politikalarla geçici koruma altındaki Suriyeli vatandaşların Türkiye'deki eğitime erişim sağlamalarına katkı yapmak, okullaşan çocukların ise entegrasyonunu kolaylaştırmak için önemli adımlar atılmıştır. Bu adımlardan biri, kısa adı PICTES olan Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi'dir. 2 yıllık uygulama süresine sahip olan proje, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ile MEB arasında imzalanmış olan Türkiye'deki Sığınmacılar için Mali İmkân (FRIT: Facility for Refugees in Turkey) anlaşması çerçevesinde, 3 Ekim 2016 tarihinde hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında AB, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu için 300 milyon Avro harcayacağını taahhüt etmiştir. Suriyelilerin sayıca fazla olduğu 23 ili kapsayan proje kapsamında dil öğretimi, telafive destekleme eğitimleri, öğretmen ve yardımcı hizmetler personeli sağlanması, rehberlik ve izleme değerlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, Kırtasiye, Ders kitabı ve giyim yardımı, Eğitim ekipmanlarının sağlanması, okul ve GEM'lere Güvenlik ve Temizlik personelinin sağlanması, öğretmen ve idari personelin eğitimlerini planlanmıştır (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2017). Proje kapsamında geçici süreli eğitim personeli olarak Türkçe Öğreticileri ve Rehberlik Danışmanı istihdamı yapılmıştır. Bir yıllık sözleşme yapılarak

sözleşmeli statüde istihdam edilen Geçici Süreli Türkçe Öğreticileri ve Geçici Süreli Rehberlik Danışmanları, proje kapsamındaki 23 ilde MEB'e bağlı resmî okullarda, GEM'lerde ve Halk Eğitim Merkezleri'nde görev yapmaktadırlar. Bu personelin maaşları, PICTES tarafından karşılanmaktadır (Taştan ve Çelik, s.21).

2.4.1. Geçici Eğitim Merkezlerinde Türkçe Öğretimi

Geçici eğitim merkezleri (GEM), okul çağındaki Suriyeli çocuklara ve gençlere yönelik, hem AFAD tarafından 25 ilde oluşturulan kamplarda hem de kamp dışında faaliyet gösteren, Suriye müfredatına bağlı kalarak Arapça eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretimi kademelerini kapsayan eğitim merkezleridir (MEB, 2014).

Geçici eğitim merkezlerinde ilköğretim kademesinde 30 saat ders verilmesi planlanmış ve ilköğretimde 30 saatin 15 saatini Türkçe öğretimine; ortaöğretimde ise haftalık 35 saat ders verilmesi planlanılmış 15 saatinin Türkçe öğretimine ayrılmıştır. Yeni dönemdeki ana hedef Suriyeli çocukların bir an evvel Türk Eğitim Sistemi'ne uyum sürecini sağlamak olduğundan Türkçe öğretimine önem verilmiştir (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2017b). GEM'ler de Türkçe öğretim dersleri dışındaki diğer dersleri Suriyeli öğretmenler vermekte ve Suriye müfredatı uygulanmaktadır.Tablo 1 ve Tablo 2' de GEM'lerde uygulanan müfredat ait dersler kademeler ve sınıf seviyesine göre gösterilmiştir.

Tablo 1. Geçici Eğitim Merkezi İlköğretim Ders Sayıları

Dersler	İlkokul		Ortaokul					
	2	3	4	5	6	7	8	
Zorunlu Dersler	Türkçe	5	5	5	15	5	5	5
	Arapça	3	3	2	2	2	2	2
	Matematik	3	3	3	2	2	2	2
	Hayat Bilgisi	3	3					
	Fen Bilimleri			3	2	2	2	2
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi			2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	1	1	1	1	1	1	1
	Müzik	1	1	1	1	1	1	1
	Oyun ve Fiziki Etkinlikler	2	2	2				
	Beden Eğitimi ve Spor				2	2	2	2

Tablo 1' in devamı

	Trafik Güvenliđi				1			
	Serbest Etkinlikler	2	2					
	Rehberlik ve Kariyer Planlama							
	Zorunlu Derslerin Toplamı	30	30	29	28	27	27	27
Seçmeli Dersler	Kuran-ı Kerim (4)				1/2	1/2	1/2	1/2
	Hz. Muhammed'in Hayatı				1/2	1/2	1/2	1/2
	Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı İle Kabul Edilen Diller) (4)				1/2	1/2	1/2	1/2
	Zeka oyunları (1)				1/2	1/2	1/2	1/2
	Yaratıcı Drama (1)				1/2	1/2	1/2	1/2
	Okuma Becerileri (1)				1/2	1/2	1/2	1/2
	Matematik Uygulamaları (1)				1/2	1/2	1/2	1/2
	Bilim Uygulamaları (1)				1/2	1/2	1/2	1/2
	Seçmeli Derslerin Toplamı				3	3	3	3

Geçici Eğitim Merkezlerinde Ortaöğretim ders saati 35 olarak planılmış ve 15 saati zorunlu olarak Türkçe dersine ayrılmıştır. GEM'lerde Türkçe dersi haricinde dersler Arapça olarak yürütölmektedir.

Tablo 2. Geçici Eğitim Merkezi Ortaöğretim Ders Sayıları

	Dersler	Lise			
		9	10	11	12
Zorunlu Dersler	Türkçe	15	15	15	15
	Arapça	2	2	2	2
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	2	2	2	2
	Matematik	2	2	2	2
	Fizik	2	2	2	2
	Kimya	1	1	1	1
	Biyoloji	1	1	1	1
	Beden Eğitimi	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar / Müzik	2	2	2	2
	Trafik ve İlk Yardım	1	1	1	1
Sağlık Bilgisi	1	1	1	1	

Tablo 2' nin devamı

	Ders Toplamı	30	30	30	30
Seçmeli Dersler	Türk Dili ve Edebiyatı	1/2	1/2	1/2	1/2
	Kur'an-ı Kerim	1/2	1/2	1/2	1/2
	Hz. Muhammed'in Hayatı	1/2	1/2	1/2	1/2
	Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı İle Kabul Edilen Diller) (4)	1/2	1/2	1/2	1/2
	Diksiyon ve Hitabet	1/2	1/2	1/2	1/2
	Seçmeli Ders Sayısı	5	5	5	5
	Toplam Ders Sayısı	35	35	35	35

GEM'lerde çalışan mülteci öğretmenler ile ilgili olarak, "Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" konulu genelgede (2014/21); İl Millî Eğitim Müdürlüklerinin bünyesinde, bir il Millî Eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü başkanlığında bir komisyonun yabancılara yönelik eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmekten sorumlu olacağı belirtilmiştir. İl Komisyonunun, GEM'lerdeki eğitim-öğretim faaliyetlerine gönüllü olarak destek vermek isteyen yabancılara eğitim koordinatörü ile birlikte değerlendireceği ve uygun bulunanların eğitim koordinatörünün denetiminde çalışacağı belirtilmiştir. Aynı zamanda destek veren gönüllülerin bilgileri, yabancı öğrenciler bilgi işletim sistemi üzerinden kayıt altına alınmaktadır. Ayrıca gönüllülere Bakanlık tarafından hazırlanan etik sözleşmenin imzalatılacağı ve sözleşmedeki taahhütlere uygun davranmalarının sağlanacağı ifade edilmektedir. İl Komisyonu GEM'lerdeki Türkçe dersleri için; Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı alan öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve yabancı dil dersi öğretmenleri arasından seçim yapabilmektedir.

Geçici eğitim merkezlerinde gönüllü olarak öğretmenlik yapan ve çalışma izni olmayan Suriyeli öğretmenleri desteklemek amacıyla UNİCEF ve PTT işbirliği yapılmaktadır. Kamp içinde çalışan Suriyeli öğretmenlere 150 Amerikan Doları, kamp dışında çalışanlara ise 200 Amerikan Doları karşılığı Türk Lirası ödenmektedir (Emin, 2016).

2.4.2. Devlet Okullarında Türkçe Öğretimi

Kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların eğitime erişmesini sağlayan bir diğer seçenek ise devlet okullarıdır. 2014/21 sayılı "Yabancılara Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri genelgesiyle Suriyeli çocuklara verilen yabancı kimlik belgesi ile herhangi bir devlet okuluna kayıt yaptırılmasına izin verilmiştir (MEB, 2014).

MEB' e bağılı resmi okullarda okul öncesinden lise kademesine kadar yabancı kimlik numarası edinerek e-okul otomasyon sistemine kayıt yaptıran Suriyeli çocuk sayısı 2016'da 66,875 iken 2018 yılına gelindiğinde bu sayı 498,626' ya ulaşmıştır. Devlet okullarındaki bu artış 2014/21 sayılı genelgenin etkisini ortaya koymaktadır. Ancak Suriyeli ailelerin çocuklarını devlet okullarına kayıt ettirmek yerine GEM'lere gönderme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bunun sebebinin GEM'lerdeki eğitim dilinin Arapça ve müfredatın ise Suriye müfredatı olmasıdır. Ayrıca devlet okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere karşı tutum ve davranışlarının da bu durumu etkilediği ifade edilmiştir (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015).

MEB, bu durumun farkında olduğunu, devlet okullarında idareci, öğretmen, öğrenci ve hatta velilere oryantasyon programları uygulamaya başladıklarını ve bu uygulamaların olumlu sonuçlar doğurduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Suriyeli çocukların genelde Türkiye toplumuna özeldir ise Türk eğitim sistemine uyumlarını kolaylaştırmak adına okul öncesi ve ilkokul birinci sınıf derecesindeki öğrencilerin devlet okullarına nakledilmesi yönünde çalışmalar başlattıklarını vurgulamıştır (Emin, 2016, s. 20).

2.5. Ön Plana Çıkan Sorunlar

Türkiye'de eğitim çağında olan Suriyeli çocuklara yönelik sunulan eğitim hizmetleri oldukça önemlidir. Savaşın sonlanacağı düşüncesiyle Suriyelilerin eğitimi konusu arka plana atılmıştır. 2019 yılı itibarıyla 615 bin eğitimi yarım kalmış, Suriyeli çocuğun eğitime devam etmesi hem Türkiye'ye hem de Suriye'ye gelecekte sunacağı katkılar açısından önemlidir. Ancak halen yaklaşık 450 bin Suriyeli çocuğun eğitime erişimi sağlanamamış olduğu düşünülürse bu alanda titiz çalışmalar yapılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle konu ile ilgili sorunların tespit edilmesi, gelecekteki çalışmalara ışık tutması açısından önemlidir (Emin, 2016). Bu alanda yapılan çalışmalar ve yapılan gözlem ve görüşmeler sonucunda öne çıkan sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

2.5.1. Eğitime Erişim Sorunu

Kamp dışında yaşayan Suriyeli ailelerin çocuklarını okula göndermemelerinin nedenlerinden biri de okullara ulaşım giderlerinin ailenin karşılayamamasıdır (Tanrıku, 2017). Ayrıca maddi ihtiyaçları yüksek olan ailelerin çocuklarının aile ekonomisine katkı sunması için çocuklarını çalıştırabilmektedir. Ayrıca savaşta aileyi geçindirme ile yükümlü bireyleri kaybeden çocuklar çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu durum çocuğun okul ortamından uzaklaşmasına, devamsızlık yapmasına veya okulu terk etmesine sebep olabilmektedir (Gencer, 2017).

2.5.2. Dil Engeli

Suriyeli çocukların en çok karşılaştığı sorunlardan biri dil engelidir. Suriye gelen sığınmacıların büyük bir bölümü Türkçe bilmemektedir. Türkçe bilmeyen ya da az bilen çocuklar eğitim süreçlerinde yaşadıkları zorluklardan dolayı okulu yarıda bırakmaktadırlar. Ayrıca Türkçe öğretimi yapan öğretmenlerin yabancılara Türkçe öğretimi alanında yeterli bir eğitime sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

2.5.3. Müfredat ve Öğretim Materyalleri

Ülkemizde Suriyeli öğrencilere eğitim yapılan sınıflarda eğitim- öğretim materyalleri ve teknolojik donanımda eksiklikler bulunmaktadır. Ayrıca Suriyeli sığınmacılara yönelik bir öğretim programı olmadığı göze çarpmaktadır (Emin, 2016).

2.5.4. Suriyeli Öğretmenler

Suriye'den gelen sığınmacılar arasındaki öğretmenlerin tespit edilememesi önemli bir sorundur. Arapça bilen fakat öğretmen olmayan farklı meslek gruplarındaki kişilerin eğitim vermesi büyük dezavantaj oluşturmaktadır. Suriyeli öğretmenlerin düşük ücret almaları, GEM'lerin işleyişi ile ilgili olarak öğretmenlerin karşılaştıkları en önemli zorluklar arasında ifade edilmektedir. Ayrıca bu öğretmenlerin ücretlerinin düşüklüğü birçok gönüllü öğretmenin bu görevi bırakmasına veya ikinci bir iş aramaya itmektedir (Emin, 2016).

2.5.5. Sosyal Uyum Sorunları

Okula devam Suriyeli çocukların Türk akranlarıyla birtakım sosyal uyum sorunları yaşadığı ortaya çıkmıştır. Suriyeli sığınmacı çocukların Türkçe bilmemelerinden dolayı sınıfta dışlandıkları ve akranlarıyla ve öğretmenleriyle iletişime geçemedikleri görülmüştür (Bekdaş, 2018).

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Polat (1998) Araplara Türkçe öğretirken karşılan güçlükleri belirlemek amacıyla Ankara Üniversitesi TÖMER ' de 1997 yılında Türkçe öğretim alan 120 Arap öğrencinin kompozisyon çalışmaları incelediğinde Türkçe öğretimi yapılan sınıfta homojen grupların olmamasını en önemli sorunlardan biri olduğunu belirtmiştir. Türkçedeki bazı seslerin Arapça karşılığı olmamasından dolayı sesletimlerde zorluk çekildiği, Arapça ve Türkçe yazı sisteminden dolayı dikte de sıkıntılar yaşandığını bütün bunlara ek olarak devletin

Türkçe öğretimi siyasında yeni olduğunu buna bağlı olarak yeterli imkanlara sahip kurumların bulunmadığını ve Türkçe öğrenen Araplara yönelik kaynak kitapların olmaması gibi sorunlar tespit etmiştir.

Er ve Bayındır (2015) amacı, sınıf öğretmenlerinin ilkokula giden mülteci öğrencilere pedagojik yaklaşımını belirlemek olan çalışmada İzmir il merkezinde çalışan 182 sınıf öğretmeniyle anket çalışması yapılmıştır. Çalışma nicel olup sınıf mevcudunun üçte birini mülteci öğrenciler oluşturmaktadır. Öğretmenler mülteci çocukların eğitimine ilişkin bir fikirlerinin olmadığını ve mülteci çocuklara nasıl davranacaklarını bilmediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin dil farklılığından dolayı iletişim kurmakta problem çektiklerini ifade etmişlerdir. Mevcut müfredatı uygulamakta zorluklar yaşadıklarını belirten öğretmenler, mülteci çocuklara yönelik öğretim programı hazırlanmasını ve bu alanda öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesini önermişlerdir.

Yiğit (2015) Türkiye'deki sığınmacı çocukların eğitim problemlerini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada Kırşehir ve Nevşehir illerinde bulunan ortaokullarda sığınmacı öğrenciler, öğretmenler ve yöneticilerle görüşmeler yapmıştır. Araştırmacı öğretmenlerle yaptığı görüşmelerde sığınmacı çocuklara yönelik kaynak kitap ve materyalin olmadığını, müfredatı yetiştirme sıkıntısından dolayı materyal hazırlayamadığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler Türkçeyi bilen çocukların derse daha ilgili ve akademik başarısının daha yüksek olduğunu söylemişlerdir. Çalışma, sığınmacı öğrencilerin fiziksel şiddet, istenmeyen davranışlar sergileme, içine kapanık olma, kendilerini okula ait hissetmeme, öğretmeni dinlememe, derse karşı ilgisizlik ve okul kurallarına uymama gibi uyum sorunları olduğunu ortaya koymuştur. Sığınmacı öğrencilerin Türkçeyi bilmediği için dersleri anlayamadığını ve okul dışında eğitim almak istediğini fakat maddi imkansızlıklardan dolayı çalışmak zorunda oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan okul yöneticileri, ailelerin okula gelmediğini gelse de Türkçe bilmedikleri için iletişim kuramadıklarını ifade etmiştir.

Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) tarafından yapılan bir çalışmada Denizli ilinde beş okulda bulunan altmış iki Suriyeli, elli beş İranlı, üç Kuzey Iraklı, beş Afgan öğrenci, on altı öğretmen ve beş okul idarecisiyle görüşme yapmıştır. Yapılan görüşmelerde Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçeyi bilmemesinden dolayı öğretmen ve akranlarıyla iletişim kuramadığı, öğrencilerin dil bilmemesi ve savaştan gelmesinden kaynaklı davranış problemleri görüldüğü söylenmiştir. Özellikle Suriyeli öğrencilerin ailelerinin çocukların eğitimi ve öz-bakımı konusunda ilgisiz olması, öğretim sürecinde çocukların derse ilgisiz olması, materyal getirmemesi ve okula devam etmemesi yaşanan problemler arasında

olduğu tespit edilmiştir. Bunların yanında MEB'in çocukların seviyesine bakmaksızın yaşa göre sınıflara yerleştirmesi, öğrencilere kaynak kitap sağlamaması gibi sorunlar tespit edilmiştir.

Mercan Uzun ve Bütün (2016) Samsun ilinde yapılan nitel bir araştırmada okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden Suriyeli öğrencilerin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla altı okul öğrencisi öğretmenle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda en temel sorunun dil sorunu olduğu görülmüştür. Dil sorunu nedeniyle öğrenci ve veliyle iletişim kurulamadığı, sorunların çözülmediği, çocuğun sınıfta arkadaşları ile iletişime geçemediği için sınıfta yalnız kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca çocuklarının temizlik ve öz-bakım becerilerini yapmaması ve sığınmacı çocukların olumsuz davranış sergilemesi onların dışlanmasına sebebiyet verdiği söylenmiştir. Suriyeli sığınmacı çocuklara dil öğretilmeden, yabancı uyruklu öğrencilere ait herhangi bir çalışma yapılmadan okullara yerleştirilmesi ve psikososyal destek verilmemesi birçok sorunu beraberinde getirdiği ortaya konmuştur.

Aksakal (2017) Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyum sorunlarını incelemek için yapılan araştırmada Kars ilinde 10 'u okula giden 10'u ise okula gitmeyen Suriyeli öğrenciler ve bu öğrencilerin öğretmenleri, velileri ve rehber öğretmenleriyle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin sonucunda Kars iline gelen dilleri Kürtçe olan mültecilerin okula ve sınıf ortamına kolay uyum sağladıkları fakat dilleri Arapça olan mültecilerin sınıf ortamına uyum sağlayamadıkları bu yüzden okula gitmeyi erteledikleri bulunmuştur. Ayrıca ekonomik zorluklardan dolayı okul çağındaki erkek çocukların çalıştırıldığı ve kız çocuklarının çocuk yaşta evlendirildiği için okula devam edemedikleri ifade edilmiştir.

Aykırı (2017) Mardin ilinde farklı ilkokullarda sınıflarında Suriyeli öğrencisi bulunan 18 sınıf öğretmeni ile yürütülen nitel çalışmada öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu Suriyeli öğrenciler hakkında bilgi sahibi olmadığı ve Suriyeli öğrencilere ders vermek için bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yarısı Suriyeli öğrencilerle ilişkilerinin olumlu olduğunu belirtirken diğer yarısı da ilişkilerinin olumsuz olduğunu söylemişlerdir. Bunun sebebinin dil ve kültür farklılıklarına bağlı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler eğitim sürecinde Suriyeli çocukların okuduğunu anlayamadıklarını, Türkçe konuşma becerileri zayıf olduğu için iletişim kuramadıklarını, okula uyum sağlayamadıklarını, okula devam etmediklerini gözlemlemişlerdir. Öğretmenler bütün problemlerin sebebinin dil sorunu olduğu düşünülmüştür. Suriyeli öğrencilere yönelik Türkçe kursları açılmasını, öğretmenlere

yabancılara Türkçe öğretimi eğitimleri verilmesini, öğrencilerin farklı bir sınıf/okulda eğitim görmeleri ve kendi dillerinde eğitim görmesini önerilmiştir.

Erdem (2017) amacı, sınıfında mülteci öğrenciler olan öğretmenlerin deneyimledikleri öğretimsel sorunların ve bu öğretmenlerin sorunlara çözüm önerilerini belirlemek olan çalışmada Afyonkarahisar ilinde Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı iki mahallede bulunan iki ilkokulunda çalışan beş öğretmenle görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada en temel sorunun dil sorunu olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler mülteci öğrencilerin öğrenme gereksinimine göre bir ders düzenlemediği, öğrenciye uygun materyal hazırlamadığı, değerlendirme sürecinde nesnel bir yöntem geliştiremediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler bu sorunlara çözüm önerisi olarak öncelikle mülteci öğrencilere Latin alfabesinin öğretildikten sonra sınıflara yerleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca aileye ve çocuğa yönelik dil eğitiminin verilmesi, okula uyum çalışmalarının düzenlenmesi önerilmiştir. Öğretmenler ders içeriğini analiz etme ve düzenleme, ders araç ve gereçleri, öğretim stratejileri geliştirme, ölçme ve değerlendirme gibi alanlarda mesleki eğitime tabi tutulmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Gün ve Baldık (2017) Kayseri ilinde yaşayan okul çağındaki Suriyeli sığınmacı gençlerin okullaşma engelleri tespit edilmesi amacıyla yapılan çalışmada sığınmacıların eğitim hayatlarına devam etmesini sağlamaya yönelik öneriler sunulmuştur. Çalışmacı, geçici eğitim merkezinde 20 sığınmacı öğrenci Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda 20 sığınmacı öğrenci ve il merkezinde ikametgah edip okula gitmeyen 30 sığınmacı öğrenciyle görüşmeler yapmıştır. Kayseri'de Suriyeli sığınmacı gençlerin okullaşma oranının düşük olduğu bulunmuştur. Sığınmacı gençler okula devam etmemelerini ekonomik imkansızlıklar, dil ve yaş engeli olduğunu söylemişlerdir. Okullara veya Geçici Eğitim Merkezlerine devam eden sığınmacılar aldığı eğitimle ilgili sorunları ders materyallerinin eksik olması, okula ulaşımın masraflı olması, geleceklerinin belirsiz olması ve Türk öğrencilerle yaşanan sorunlar olarak ifade etmiştir. Bu çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine yönelik uzmanlardan destek alınması, sadece öğrencilerin değil ailelere de Türkçe öğretilmesi üzerinde durulması, okula devam eden Suriyeli öğrencilerin materyal eksiklerinin saptanarak giderilmesi gerektiği, çocuk işçi sorununun engellenmesi, sığınmacıların ekonomik sıkıntılarını aşması için uluslararası kuruluşlar, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarından yardım istenmesi ve sığınmacılara savaş sebebiyle yaşadıkları travmayı hafifletmeye yönelik psikolojik destek hizmetleri sunulması gibi önerilerde bulunulmuştur.

Levent ve Çayak (2017) araştırma kapsamında İstanbul ili Pendik ve Zeytinburnu ilçelerinde farklı kademelerdeki okullarda görev yapan 30 okul yöneticisi ile görüşülmüştür. Araştırmanın amacı, ülkemizde bulunan Suriyeli çocukların eğitimine ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinin incelenmesidir. Yapılan görüşmelerde idareciler okula kayıt yaptırmaya gelen Suriyeli velilerin ve öğrencilerin Türkçe bilmemesinin dolayı iletişim kuramadıklarını, farklı kültür, eğitim sistemi ve yaşam tarzlarından gelen öğrencilerin Türk toplumuna adapte olamadığını söylemişlerdir. Ayrıca öğrencilerin yabancı kimlik kartının olmaması, hangi sınıfa kayıt edileceğinin bilinmemesi ve yabancı öğrenci kayıt sisteminin işleyişindeki sıkıntılar yaşandığını belirtilmiştir. Araştırmacı öneri olarak öğrencilerin yaşlarına göre Türkçe takviye derslerine ağırlık verilmesi, Suriyeli öğrencilerdeki savaşın olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik rehberlik ve danışma hizmeti verilmesi gerektiği ve verilen eğitimin etkili olması için okul idarecileri ve öğretmenlere Arap kültürüne ait eğitim seminerleri verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bulut, Kanat Soysal ve Gülçiçek (2018) ana dili Türkçe olmayan öğrencilerin Türkçe dersine giren öğretmenlerin dersleri yürütürken karşılaştıkları durumları betimlemeyi amaç edinen çalışmada Ankara, Bursa ve Muğla'da 14 sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Öğretmenler, anadili Türkçe olmayan öğrencilere farklı bir program uygulamadıklarını, sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretmek için eğitim almadıklarını ve öğrencilerin dil sorunlarıyla nasıl başa çıkabileceğini bilmediklerini ifade etmişlerdir. Sığınmacı öğrencilerle eğitim-öğretim sürecinde en temel sıkıntı dil sorunu olduğu ifade edilmiştir. Görüşmeciler öğrencilerin kendilerini ifade edemediklerini için diğer öğrencilerle kaynaşamadığı bundan ötürü saldırganlaştığını ve içine kapandığını dile getirilmiştir. Yaşanan sıkıntılara öneri olarak sığınmacı öğrencilerin sınıflara yerleştirilmeden dil eğitimi alması, öğretmenlerin hizmet içi eğitim almaları ve bu eğitimlerin belirli aralıklarla tekrar edilmesi gerektiğini söylemişlerdir.

Doğan ve Ateş (2018) Geçici Eğitim Merkezinde çalışan öğreticilerin Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimi yaparken yaşadığı zorluklar ve karşılaşılan problemlere yönelik görüşleri değerlendirmek amacıyla yapılan nitel çalışmada 23 Türkçe öğreticisiyle görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda okul yönetimin etkisi, sınıf yönetiminde yaşanan sıkıntılar, müfredata yönelik durumlar, yöntem belirlemede yaşanan sıkıntılar, materyalin olmaması, geçici eğitim merkezinin bulunduğu çevrenin şartları ve kültürel farklılıkların etkisi yaşanan zorluklar olarak tespit edilmiştir. Araştırmacı öneri olarak Türkçeyi öğretmenin kolay ve kalıcı olması için Suriyeli çocukların Türk okullarında eğitim görmelerini, öğrenciler için uygun materyaller hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir.

Koçoğlu ve Yanpar Yelken (2018) Mersin ilinde iki farklı ilkokulda sınıfında en az bir yabancı uyruklu öğrencisi bulunan 16 sınıf öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada, Türkçe Dersi Öğretim Programının Suriyeli öğrencilere Türkçe dil becerisi edindirme sürecinde yaşanan sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm öğretmen görüşleri incelenmiştir. Öğrencilerin Türkçeyi bilmemesi, aralarındaki Türkçe dil seviye farklılığı, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi, öğrencilerin geldiği kültürel yapı bakımından Türkçe Öğretim Programı kazanımları, ders kitaplarının içeriği ve öğretim yöntem teknikleri açısından sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca Suriyeli öğrencilerin arkadaşlarına fiziksel şiddet uyguladığı, öz bakımları yapılmadan okula gönderildiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler Türkçe kurslarının verilmesini ve süreklilik sağlanmasını, yabancı uyruklu öğrencisi olan öğretmenlere yol haritası olabilecek uygulamaya dönük eğitimlerin verilmesini, Suriyeli öğrencilerin dil ihtiyaçlarına yönelik ders materyalleri ve animasyonlar hazırlanmasını, sınıfların mevcutlarının azaltılması ve Suriyeli öğrencilerin dil seviyelerine göre sınıflara yerleştirilmesini önermişlerdir.

Kuzu Jafari, Tonga ve Kışla (2018) Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Suriyeli öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve kültür çatışmaları bağlamında sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Suriyeli öğrencilerin okulda Türk arkadaşları tarafından kabullenilmediklerini, arkadaşlarına uyum sağlayamadıkları, şiddet davranışları sergiledikleri, Türk kültürüne ve Türkiye'ye alışmakta zorlandıkları, Latin alfabesi ve Türkçeyi öğrenmekte sıkıntılar yaşadıklarını ayrıca kültür ve dil farklılıklarından dolayı Türk öğrencilerle aralarında anlaşmazlıklar çıktığını ortaya koymuştur. Sınıf öğretmenlerinin bir kısmı sınıflarında yaşanan kültür çatışmasını önlemek amacıyla bir şey yapmadıklarını belirtirken bir kısmı da kültürel farklılıkların olumlu taraflarını vurguladıklarını, öğrencilere ortak görev ve sorumluluklar verdiklerini, oyunlarla öğrencileri kaynaşmaya çalıştıklarını söylemişlerdir. Araştırmacı, öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi, Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretim çalışmalarının arttırılması, eğitimde değerler eğitimi çalışmalarının yapılması, Türk ve Suriyeli velilerin bilgilendirme amaçlı eğitimler yapılması gerekli olduğunu tespit etmiştir

Solak ve Çelik (2018) yapılan çalışmada araştırmacılar Ankara iline çeşitli sebeplerden dolayı göç eden ilkokullarda öğrenime devam eden sığınmacı çocukların dilsel problemlerini tespit etmek ve bu problemlere çözüm önerileri getirmeyi amaçlamışlardır. Çalışma nitel olup 15 öğretmen 10 öğrenci ile görüşmeler yapmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmenler mülteci öğrencilerin Türkçeyi öğrenene kadar okuma ve anlamada zorluk çektiğini, derste kullanılan kavram ve terimleri anlayamadığı, dersi takip edemediklerini ve arkadaşlarıyla iletişim kuramadıklarını belirtmişlerdir. Mülteci

öğrencilerin Türkçe bilmemesinden kaynaklı çocukların akademik başarısının düştüğü ve okulda öğrendiklerini evde kullanmadığı için öğretimin kalıcı olmadığı görülmüştür. Çalışmada öneri olarak hem okula devam eden mülteci öğrencilere hem de ailelerine Türkçe kurslarına ağırlık verilmesi gerektiği ifade edilmiştir

Şimşir & Dilmaç, (2018) Yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıflarda Suriyeli öğrenciler ve Türk öğrencileri açısından ortaya çıkan sorunları incelemek olan çalışmada Konya ili Selçuklu ilçesinde bulunan iki okulda farklı dallarda eğitim veren 17 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenler yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçeyi anlayamadığı, Türk arkadaşları ile iletişim kuramadığı ve öğrencilerin aileleriyle iletişime geçemediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin dersi anlayamadıkları, okuma yazma bilmedikleri, ödevlerini yapmadıkları, derse ilgisiz oldukları belirtilmiştir. Çocukların Türk akranlarıyla kaynaşmadıkları, Türk öğrenciler tarafından okulda istenmedikleri, kurallara uyum sağlamadıkları, kavga ve fiziksel şiddet olaylarının yaşandığını söylemişlerdir. Öğretmenler sorunlara çözüm olarak Türkçe kursları ve okuma yazma kursları açılması, yabancı uyruklu çocukların aileleriyle iletişim kurulması ve öğrencilere rehberlik etkinlikleri ve sosyal faaliyetler düzenlenmesi gerektiğini önermişlerdir.

Moralı (2018) Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (ERSEM) tarafından yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin eğitim alan Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi (PİCTES) projesinde görev yapan öğretmenlerden Türkçe öğretiminde karşılaştıkları sorunlar yazılı olarak ifade edilmesi istenmiştir. Çalışma nitel olup 22 katılımcının dokümanları analiz edilmiştir. Çalışmanın amacı, Suriyeli sığınmacı çocuklara yabancı dil olarak Türkçe'nin öğretimine dair sorunları tespit etmektir. Öğretmenler, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye motive olmadıkları, direnç gösterdikleri ve Türkçe öğrendiğinde asimile olma endişesi taşıdıklarını söylemiştir. Savaştan gelen küçük sığınmacılardaki travma halinin devam ettiğini ve şiddet kullanmanın fazlaca görüldüğünü belirtmişlerdir. Çocukların anadili ve hedef dil arasındaki farklılıklar, materyalin olmaması ya da içeriğinin yetersiz olması, öğretim planının ihtiyaca uygun olmaması, sınıf yönetimi ve ortamına ilişkin sorunlar ve aile işbirliğinin olmaması gibi sorunlar ifade edilmiştir.

Tosun, Yorulmaz, Tekin ve Yıldız (2018) Eskişehir ilinde liseye devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin ve bu öğrencilere ders veren öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde yaşadığı zorlukların tespit edilmesi amacıyla karma yöntemli çalışmada 83 öğrenci ve 42 öğretmenle görüşülmüştür. Öğretmenlerin, yabancı uyruklu öğrencilere yönelik hizmet içi ve tamamlayıcı eğitim almadıkları, farklı kültüre sahip olan öğrencilerin bir arada yer

alması kültürel çatışma ve gerilim ortamına sebep olduğunu ve buna bağlı olarak yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyum sağlamada problemlerin yaşanması, öğrencilerin Türkçeyi bilmemesi ve yeterince kullanamamaları, okulun sosyal faaliyetleri ve rehberlik hizmetlerinden yararlanmadıkları, sığınmacılara yönelik sistemli bir eğitim politikasının olmadığı görülmüştür. Çalışmada, öğretmenlerin çok kültürlü eğitim programları ve sığınmacıların eğitimi ile ilgili yöntem ve yaklaşımlar hakkında bilgilenecekleri eğitim programlarına katılması gerektiği, öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmeden okulda dersleri takip edebilecek düzeyde dil edinmeleri ve sığınmacı öğrencilere yönelik önyargılarını kaldırmak için Türk öğrencilerin bilgilendirilmesi öneri olarak sunulmuştur.

2.6.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Akkaya ve Gün (2016) Ürdün'de ana dili Arapça olan ve B1 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılan nitel çalışmanın sonucunda, Türk Alfabesi ile Arap alfabesi arasındaki farklılıklardan kaynaklı dinleme ve konuşma becerilerinde daha çok sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Sorunlar dikkate alındığında Türkçenin daha etkili öğretilmesi için sese dayalı becerilere derslerde daha çok yer verilmesi ve Türk alfabesindeki seslerin öğretilmesinin üzerinde durulması önerilmiştir.

Yağcı (2017) Belaruslu öğrencilere Türkçe öğretimi sırasında karşılaşılan sorunlara çözüm önerisi sunmak amacıyla yapılan çalışmada katılımcı gözlem yöntemiyle sınıf içi uygulamalarla veriler elde edilmiştir. Belarusça ve Türkçe arasındaki alfabe farklılığına dayalı olarak yazma ve noktalama ile ilgili yanlışlar, iki ülke arasındaki uzaklıktan dolayı Türkiye'de çalışmayı istememesi, Belarusta yaşayan Türk sayısının az olması sebebiyle pratik yapma imkanının olmaması, yabancı dil ve kültüre karşı ön yargı, dinsel inanç farklılığından dolayı özgür yaşayabilecekleri konusunda ön yargılı olmaları, iki ülke arasında kültür etkinliklerinin azlığı ve Türkçenin zor bir dil olduğu düşüncesi bulgularına ulaşılmıştır. Derste kullanılan materyaller çeşitlendirilmesi, iki ülke arasında kültürel etkinlikler düzenlenerek Türk kültürü tanıtması, sosyokültürel etkinlikler düzenlenerek etkileşim sağlanması gerekliliğini önerilerinde sunmuştur.

Özdemir ve Arslan (2018) Kazakistan'da soydaş halka yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların çözümüne dair öneriler sunmak amaçlı yapılan karma yöntemli çalışmada ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki eğitim kurumlarında çalışan 44 öğretmene araştırmacının geliştirdiği anket uygulanmıştır. Kazak öğrencilerin sayısal ifadeleri ve uzun kelimeleri okumakta ve yazmakta zorlandıkları, Türkçede olup Kazakların alfabesinde olmayan bazı seslerin telaffuzu ve yazımında

zorlandığı, Türkçe öğrenmeye karşı ilgisiz oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca Kazakçayı iyi bilenlerin Türkçeyi daha kolay öğrendiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin Türkçe öğrenmeye ilgisini arttıracak etkinlikler, yarışmalar, pratik amaçlı geziler düzenlenmeli, yazma etkinliklerine ağırlık verilmeli, hata yapılan seslerin telaffuzu ve sembollerin yazımı üzerinde durulması gerektiği ifade edilmiştir.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracının hazırlanması ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan analiz teknikleri açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi projesi kapsamında görev yapan öğretmenlerin Suriyeli sığınmacı çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin sorunları tespit etmeye, konuya ilişkin çözüm önerilerini belirlemeye yönelik bir araştırmadır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan olgubilim (fenomonoloji) modeli kullanılmıştır.

“Olgubilim (fenomonoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Ancak bu tanışıklık, olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmez. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomonoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.69).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kayseri il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda görev yapan 7 öğretmen, ortaokullarda 4 öğretmen, imam-hatip lisesinde 1 öğretmen ve Geçici Eğitim Merkezinde 4 öğretmen oluşturmaktadır.

Bu çalışmada; amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabılır durum örneklemesiyle belirlenen Türkiye’de Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’ne kayıtlı olan Kayseri ilinde bulunan ilkokul, ortaokul ve geçici eğitim merkezinde öğrenim gördüğü okullarda görev yapan 16 öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Kolay ulaşılabılır durum örneklemesi, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Araştırmacı yakın olan ve erişilmesi gereken bir durumu seçer (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 123). Kayseri’deki sığınmacı öğrencilerin öğrenim gördüğü ilkokullar, ortaokullar, liseler ve geçici eğitim merkezleri belirlenirken Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden yardım alınmıştır. Çalışma grubu için Suriyeli sığınmacı öğrencilerin öğrenim gördüğü okullardaki öğretmenlerden yardım alınmıştır.

Çalışma grubundaki katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler aşağıda sunulmuştur:

Tablo 3. Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Özellik	Düzyey	Kişi
Branş	Türk Dili ve Edebiyatı	1
	Türkçe Öğretmenliği	1
	Sınıf Öğretmenliği	14
	Toplam	16
Cinsiyet	Kadın	11
	Erkek	5
	Toplam	16
Mesleki çalışma süresi	1- 2 yıl	9
	2- 4 yıl	5
	4- 6 yıl	2
	Toplam	16
Yabancılaraya Türkçe öğretimi deneyimi	1- 2 yıl	7
	2 -3 yıl	4
	3 - 4 yıl	5
	Toplam	16

Araştırmaya; Türk Dili Edebiyatı, Türkçe öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği branşlarından öğretmenler katılmıştır. Görüşmeye katılan kadın katılımcı sayısı erkek katılımcı sayısının iki katıdır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğu Sınıf Öğretmenliği branşından oluşmaktadır. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri 1 yıl ile 6 yıl arasında değişmektedir. Öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretimi deneyimleri ise 1 ile 4 yıl arasında değişmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel veri toplama aracı olarak görüşme kullanılmıştır. Görüşme nitel araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan veri toplama aracıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 129). Görüşme tekniğinin katılımcıların verilerini, görüşlerini, tecrübelerini ve

hislerini ortaya çıkarmada oldukça güçlü olması yönüyle tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 136) .

Bu araştırmada Yabancılara Türkçe öğretimi öğretmen görüşme formu kullanmıştır. Bu form, öğretmenlerle birebir görüşmeler yapmak üzere araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarıdır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, belirgin ve açık uçlu sorulardan oluşması yönüyle görüşlerini kendini ifade etme fırsatı ve derinlemesine bilgi elde etme avantajı sunmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012).

Kayseri’de bulunan Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretimine yönelik yaşanan sorunları tespit etmek, konuya ilişkin çözüm önerilerini belirlemek amacıyla hazırlanan form aşağıda açıklanmıştır.

3.3.1.Suriyeli Sığınmacılara Türkçe Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşme Formu

Araştırma amaçları doğrultusunda alan yazın taranması sonrası, görüşme sorularının araştırma amacına uygunluğu ve görüşme süresini tespit etmek için 2 öğretmen ile ön görüşmeler yapılmıştır. Yapılan gözlemler dikkate alınarak, tez danışmanı ve uzmanların görüşlerinden yararlanarak yarı yapılandırılmış Suriyeli Sığınmacılara Türkçe Öğretimine ilişkin Öğretmen Görüşme formu son haline getirilmiştir. Hazırlanan form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, öğretmenlerin kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla 6 soruya; ikinci bölümü ise, 13 görüşme sorusuna yer verilmiştir. Öğretmenlere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formunun bir örneği EK-1 ‘de sunulmuştur.

3.3.2.Araştırma Gönüllü Katılım Formu

Görüşme yapılan katılımcılara araştırma hakkında bilgi vermek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış bir formdur.

Formda araştırma katılımcılara araştırmaya gönüllü olarak katıldığını belirtmesi, kimliğinin gizli tutulacağı, toplanan verilerin izni olmadan kullanılmayacağını, çalışmadan rahatsızlık duyması halinde çalışmadan ayrılacağı, verileri inceleme hakkı bulunduğunu içeren katılım formudur. Araştırma Gönüllü katılım formunun bir örneği EK-2’ de sunulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecine başlamadan önce Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü (EK-3 ve Ek-4) ile gerekli yazışmalar yapıldıktan sonra görüşme formlarının uygulanabilmesi için

gerekli yasal izinler alınmıştır. Alınan izinler doğrultusunda Kayseri’de Suriyeli sığınmacı öğrencilerin bulunduğu 6 ilkokul, 4 ortaokul, 1 lise ve 2 GEM ‘de veriler toplanmıştır.

Öğretmen görüşme formunda yer alan sorular rastgele seçilen ve görüşmeye katılmayı kabul eden 16 öğreticiye istedikleri saatlerde, yüz yüze yapılan görüşme esnasında sözlü olarak yöneltilmiştir. Her bir katılımcının yanıtları, ses kaydı cihazı ile kaydedilmiştir. Öğreticilerle yapılan her bir görüşme 15-40 dakika sürmüştür. Öğretmenlerle görüşme yapılırken her bir katılımcıya kodlar verilmiştir. Öğreticilerin kodları (Ö1, Ö2, Ö3,.....,Ö16) olarak kodlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler Nvivo.10 paket programında içerik analizine göre analiz edilmiştir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 242). Bu amaçlar doğrultusunda araştırmadan elde edilen verileri analizinde Yıldırım ve Şimşek (2016) içerik analizi yaklaşımında kullanılan 4 adım uygulanmıştır.

Verilerin kodlanması: Bu aşamada araştırmacı elde ettiği verileri inceleyerek, anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne ifade ettiğini bulmaya çalışır. Bu bölümler bazen bir sözcük, bazen bir cümle ya da paragraf, bazen de bir sayfalık veri olabilir. Verilerin kodlanması daha önceden belirlenmiş kavramlara göre, verilerden çıkarılan kavramlara göre ya da genel bir çerçevede içinde kodlama yapılır.

Temaların Bulunması: Temaların bulunması için öncelikle kodlar bir araya getirilir ve incelenir. Kodlar arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılır. Bu bir tematik kodlama işlemidir ve verilen kodlar aracılığıyla kategorize edilmesidir.

Verilen Kodlara Ve Temalara Göre Düzenleme Ve Tanımlama: İlk aşamada ayrıntılı kodlama, ikinci aşamada tematik kodlama sonucu araştırmacı topladığı verileri düzenleyebileceği bir sistem oluşturur. Üçüncü aşamada araştırmacı bu sisteme göre elde edilen verileri düzenler. Verilerin okuyucunun anlayacağı bir dille tanımlaması, açıklanması ve sunulması önemlidir.

Bulguların Yorumlanması: Bulguların yorumlanması ve bazı sonuçların çıkarılması bu aşamada yapılır. Araştırmacının yapacağı yorumlar önemlidir. Araştırmacı elde ettiği bulgulara ilişkin açıklama yapmak zorundadır.

Araştırmada elde edilen verilerin analiz edilmesinde içerik analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Görüşme ile toplanan veriler sorulara verilen cevaplara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin analizinde katılımcıların görüşlerini yansıtmak amacıyla sık sık alıntılara yer verilmiştir. Alıntılar Ö1, Ö2, vb. şekilde kodlanmıştır.

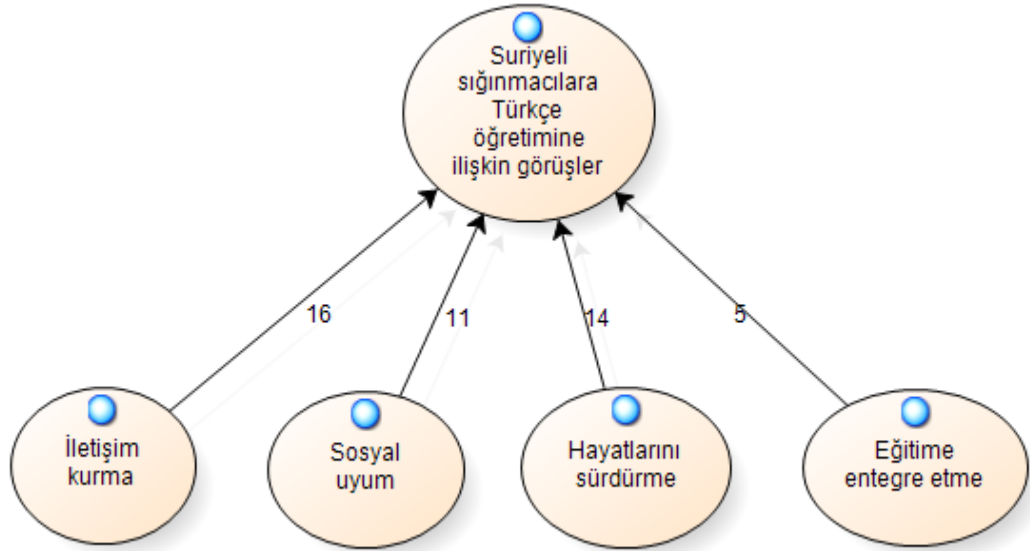
Araştırmanın verileri araştırmacı ve bir uzman tarafından birbirinden bağımsız olarak incelenmiş kodlamalar yapılmıştır. Kodlamalardaki güvenilirliği belirlemek amacıyla 16 görüşme formu tek tek incelenmiş, analiz edilmiştir. Araştırmacı ve uzmanın oluşturduğu kodlar bir araya getirilerek ortak yönler bulunmaya çalışılmış, tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar bir araya getirilerek karşılaştırılmıştır. Miles ve Huberman (1994) nitel araştırmalarda güvenirlığın sağlanabilmesi için önerdiği uyuşum yüzdesi kullanılmıştır. Güvenirlik= Görüş birliği/(Görüş birliği+ görüş ayrılığı) Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini belirlemek amacıyla yapılan görüşmelerde neticesinde oluşturulan 59 temanın 52'inde görüş birliği sağlanmıştır. Güvenirlik hesaplaması yapılarak bulguların güvenirligi $52 / (52+7) = 0,88$ bulunmuştur. Miles ve Huberman'a göre güvenirlik hesaplamasının % 70' in üzerinde çıkması araştırma için güvenilir kabul edilmektedir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Suriyeli sığınmacıların Türkçe dili öğrenme ihtiyaçlarını öğrenmeye yönelik Türkçe öğretmenlerine, “Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretilmesi gerekir mi, Neden ?” sorusu yöneltmiştir. Görüş bildiren Türkçe öğretmenlerinin görüşleri Şekil 2’ de gösterilmiştir.

Şekil 2. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretimine İlişkin Görüşleri

Görüş bildiren Türkçe öğretmenleri (16 kişi), Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretimi amacının iletişim kurma ihtiyacı olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin, Türkçe öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö 5: “..... Onlar burada kalıcı olacakları için bizimle iletişime geçmeleri gerekiyor. Bu yüzden Türkçe öğrenmeleri gerektiğini düşünüyorum.”

Görüş bildiren öğretmenlerin çoğu (14 kişi) Suriyeli sığınmacıların geldikleri ülkede yaşamlarını sürdürebilmeleri ve bazı öğreticiler (11 kişi), ise sosyal uyumun gerçekleşmesi amacıyla Türkçe öğrenmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Türkçe öğreticileri görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Ö 6: “Çocukların ve büyüklerin daha iyi yaşayabilmeleri yaşam kaliteleri açısından bunu gerekli buluyorum. İnsanlar arasında daha rahat hareket edebilmeleri ve hayatlarını sürdürebilmeleri için bu gerekli.”

Ö 8: “..... dil toplum için her şeyden önemli, Ben Türk Dil Edebiyatı okudum, dilin toplum için ne kadar önemli olduğunu çok iyi biliyorum. Yani onların ülkemize daha iyi uyum sağlamları için gerekli.”

Ö 10: “ Entegrasyonun sağlanmasında en önemli etkenin dil olduğunu düşünüyorum. En başta öğrencilere daha sonra ailelerine dil öğreterek bu entegrasyonu yaptığımızı düşünüyorum.”

Bazı görüş bildiren Türkçe öğreticileri (5 kişi) ise, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegre edilmesi için Türkçe öğretiminin gerekli olduğunu belirtmiştir. Türkçe öğreticileri bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

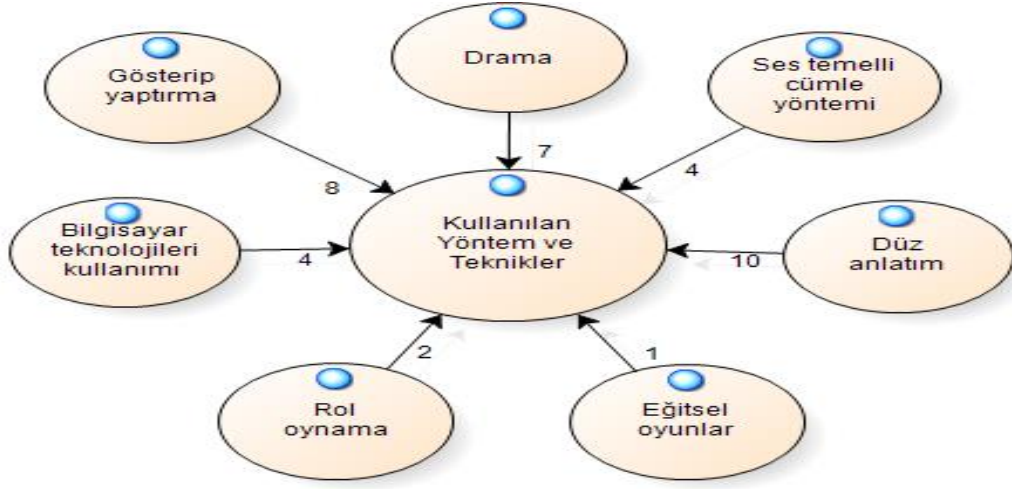
Ö 11: “...Türkçe bilmezlerse bir öğretmen olarak ders anlatımlarında sorun olur. Sokağa çıktıklarında sosyal hayatlarında sorunlar olur...”

Ö 16: “Suriyeli mülteciler uzun süreli olarak ülkemize giriş yaptıkları için öğrencilerin eğitim hakları da engellenemez haklardan olduğu için eğitimleri gerekli.... Bu toplumda yaşıyorlar ve bizimle iletişime geçiyorlar bu açıdan Türkçe gerekli.”

Bu şekilde düşünen Türkçe Öğreticileri ise, Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim haklarının bulunduğunu, çocukların eğitime entegre edilmesinde olası sorunların önüne geçilebileceğini belirtmiştir.

4.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Türkçe öğreticilerine Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimi yaparken hangi yöntem ve teknikleri kullandıklarını öğrenmeye yönelik, “Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretiminde kullandığınız yöntem ve teknikler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Görüş bildiren Türkçe öğreticilerinin görüşleri Şekil 3 'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Görüş bildiren Türkçe öğretmenlerinin çoğu (10 kişi), derslerinde; düz anlatım yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bazı öğretmenler okuma yazma bilmeyen öğrencilerle ses temelli cümle yöntemini uyguladıklarını, bilgisayar teknolojilerinden yararlandıklarını ve öğrencilerin aktif olarak etkinliklerde yer aldığı gösterip-yaptırmaya, rol oynama, dramaya, eğitsel oyun etkinliklerine yer verdiklerini açıklamışlardır. Bu temalara referans olan Türkçe öğretmenlerinin görüşleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

Ö 1: “Genel itibariyle sunuş yöntemi kullanılmakta ve elimizdeki imkanlar kitap ve diğer imkanlar kısıtlı olduğu için sunuş yolunu kullanmaktayız.”

Ö 4: “ Sunuş yöntemini, gösterip yaptırma yöntemini kullanıyoruz. Bazen hayvanların kullanırken hadi taklit edelim gibi rol oynama teknikleri kullanıyorum.”

Ö 5: “... gösterip yaptırma ve sunuş yöntemi daha çok kullanıyoruz. Drama yaptıramıyorum. Çünkü Türkçe'yi bilmedikleri için kendilerini ifade edemiyorlar.”

Ö 6: “Suriyelilerin en bariz olan yetenekleri resim yetenekleri. Onların yetenekleri üzerinden etkinliklerde sağlamaya çalışıyorum.”

Ö 7: “Öğrencilere Ses Temelli Yöntem kullanarak öğretmeye çalışıyoruz.”

Ö 9: *“Genellikle drama yaptırıyorum, Türkçe öğretiminde genellikle bizzat aktif olmaları gerekiyor. Yükleme ve özne seçiminde zorluk yaşıyorlar. Bu yüzden çoğunlukla dramayı tercih ediyorum. Bazen videolar izletiyorum. Videoları durdurarak anlamalarını ölçüyorum.”*

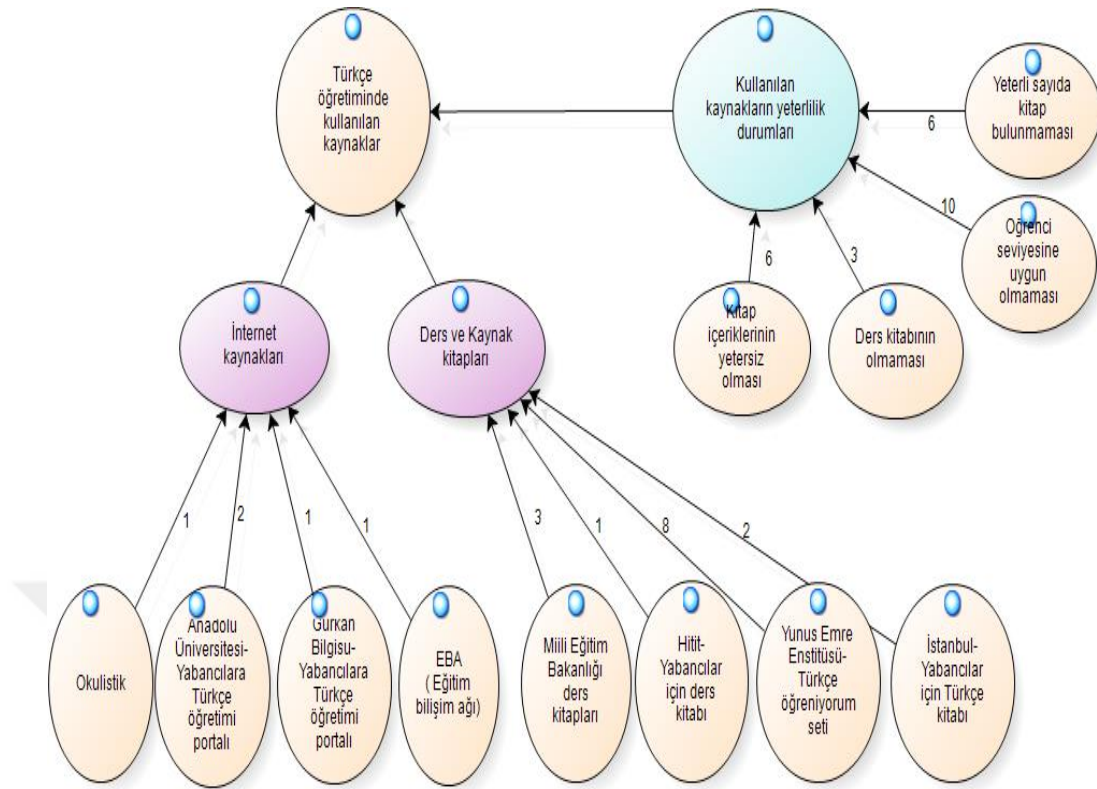
Ö 12: *“.....Burada akıllı tahta çok işimize yaradı.”*

Ö 15: *“ Genellikle görsellerden yararlanıyoruz. Tamamen görsel diyebilirim. Resim yeteneğim olduğu için daha çok resimde anlatıyorum dersleri. Flash kartlarla gösterip yaptırma yapıyorum.”*

Kayseri’de görüşme yapılan Türkçe öğretmenleri sadece Suriyeli sığınmacı çocuklara ders verdikleri, öğretim yöntem ve tekniklerini o öğrencilerin seviyesine göre hazırladıkları görülmüştür. Türkçe öğretmenleri, Türkçe bilen Suriyeli sığınmacı çocukların olduğu sınıfta anlatım yöntemini kolaylıkla kullandıklarını ve Türkçe bilmeyenlerin bulunduğu sınıflarda ise görsel- işitsel yöntemler ve bilgisayar destekli yöntemlerle dersi gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca Türkçe öğretmenleri kullandığı yöntem ve teknikleri ders kazanımından kazanıma göre değiştirdiklerini belirtmişlerdir.

4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Türkçe öğretmenlerine Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimi yaparken hangi yöntem ve teknikleri kullandıklarını öğrenmeye yönelik, *“Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretiminde kullanılan kaynaklar nelerdir ve bu kaynakların yeterlilik durumları nelerdir? ”sorusu yöneltilmiştir.* Görüş bildiren Türkçe öğretmenlerinin görüşleri Şekil 4’ te gösterilmiştir.Şekil 4 incelendiğinde öğretmenler internet kaynakları olarak Okulistik (1 kişi), Anadolu Üniversitesi-Yabancılara Türkçe öğretimi portalı (2 kişi), Gürkan Bilgisu-Yabancılara Türkçe öğretimi portakalı (1 kişi) ve EBA (1 kişi); ders ve kaynak kitapları Milli Eğitim Bakanlığı ders kitapları (3 kişi), Hitit-Yabancılar için ders kitabı (1 kişi), Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe öğreniyorum seti (8 kişi) ve İstanbul-Yabancılar için Türkçe kitabı (2 kişi) kullandıklarını belirtmiştir.

Şekil 4. Türkçe Öğretiminde Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Yönelik Kullanılan Kaynaklar ve Kaynakların Yeterlik Durumları

Görüş bildiren öğretmenler (10 kişi), kullanılan kaynakların öğrenci seviyesine uygun olmadığını bazı öğreticiler (6 kişi) ise, kullanılan kitap içeriklerinin yetersiz durumda olduğunu ifade etmişlerdir. Bu temalara referans olan Türkçe öğreticileri görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Ö 1: *“Kullanılan kaynaklar yetersiz. Özellikle kitap konusunda çok sıkıntımız oluyor. Video ve afiş konusunda da çok sıkıntılar yaşıyoruz. Kendi imkanlarımızla oluşturduğumuz kaynakları kullanıyoruz. Yabancılar Türkçe öğretimi hakkında kaynaklar yok. Kitaplar seviyelere uygun değil.”*

Ö 3: *“.....aynı kitabı bütün yaş gruplarını vermek zorundayız.”*

Ö 4: *“Kitaplar çok iyi değil etkinlik konusunda da yeterli değil.”*

Ö 5: *“Daha çok internet kaynaklarını kullanıyorum çünkü kullandığımız kaynaklar çocukların seviyelerine uygun değil. Bu kaynakları yeterli değil. Ülkemizde yaklaşık 2-3 yıldır bu eğitim uygulanmakta, fakat Bununla ilgili herhangi bir kaynak kitap ve eğitim*

sisteminin hazırlanmamış durumda. Gürkan Bilgisu diye birisinin internet sitesi var ondan faydalanıyoruz Yunus Emre sayfasında istifade ediyoruz.”

Ö 8: “Hitit Üniversitesi'nin kaynak kitapları var, onlara bakıyorum. İçerik ve kitapların hazırlanışı anlamında yeterli olduklarını düşünmüyorum. Yani görseller falan Bazen çok anlamsız..... Kitaplar dil bilgisi konusunda yeterli değil. Yani bazı kitaplarda hatalar var, daha güzel olabilirdi.”

Ö 9: “Gazi TÖMER in kitabı var onu kullanıyorum. Bu kitap olarak öğrencileri elimde olmadığı için zorluk yaşıyorum. Akıllı tahtadan gösterip geçiyorum. Kitapların içerikleri, özellikle Yunus Emre Enstitüsü'nün kitapları çok ağır. Biz bu şartları ülke olarak hazırlıksız bir şekilde başladık Halen hazırlıksız olarak devam ediyoruz. Kitaplarda özellikle yakından uzağa ilkesine hiç uyumayan anlatımlar var. Örneğin kitaplardan gergedan var. Halbuki öncelikle kuşlar olsun yakındaki hayvanlar olsun bunlardan bahsederek başlayıp daha sonra uzaktakileri anlatması gerekirdi.”

Bu şekilde düşünen öğretmenler, yabancı uyruklu öğrencilere yönelik kaynakların hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir. Görüş bildiren öğretmenlerden bazıları (3 kişi), ise Türkçe öğretimi yaparken kullanacakları ders kitabının olmadığını ve bazı öğreticiler (6 kişi) yeterli sayıda ders kitabının olmadığını belirtmiştir. Türkçe öğreticisi görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Ö 16: “.....kaynaklar zaten özel kaynaklar, bunları sayarsak kaynak ama bunların dışında zaten kaynak yok. Harf öğretimine yönelik hiçbir kaynak yok.”

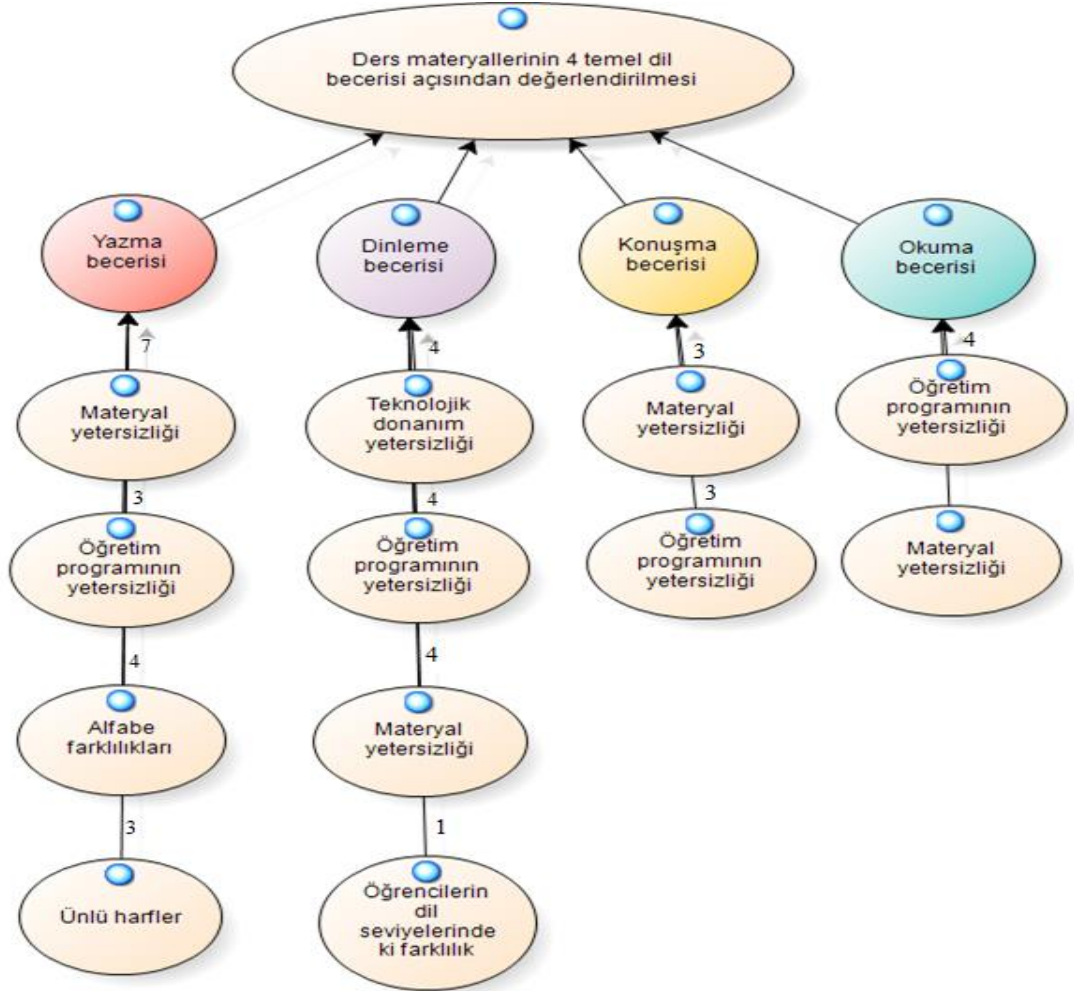
Ö 7: “Milli Eğitimin dağıttığı Türkçe kitaplarından destek almaya çalışıyoruz bunlarda olmadığı için kendimiz fotokopi çekerek öğrencilere dağıtıyoruz.”

Görüş bildiren Türkçe öğreticileri Suriyeli sığınmacılara yönelik ders kitabının olmadığını, mevcut kitapların içeriklerinin yetersiz olduğunu ve bu kitapların öğrencilerin seviyesine göre ağır olduğunu, bütün yaş gruplarına aynı kitabı kullanmak zorunda kaldıklarını, öğrencilerin tümüne yetecek kitap temin edilemediğini belirtmişlerdir. Ayrıca Türkçe öğreticileri, öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun kaynakları kendileri oluşturduğunu açıklamışlardır.

4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna ilişkin Bulgular

Türkçe öğreticilerine Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretimi yaparken kullanılan ders materyallerinin dört temel dil becerisi açısından yeterliliğini değerlendirmesini öğrenmeye

yönelik, “Ders materyallerinin temel dil becerileri olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın geliştirilmesi bakımından değerlendiriniz?” sorusunu yöneltmiştir. Görüş bildiren Türkçe öğretmenlerinin görüşleri Şekil 5’ te gösterilmiştir.

Şekil 5. Ders Materyallerinin Dört Temel Dil Beceri Açısından Yeterliliğinin Değerlendirilmesi

Görüş bildiren Türkçe öğretmenleri yazma kategorisinde; (7 kişi), Suriyeli öğrencilere yönelik yazma becerisini yönelik materyallerin yetersiz olduğunu, öğretim programının yetersizliği (3 kişi), alfabe farklılığı (4 kişi), ünlü harfler (3 kişi), dinleme kategorisinde; teknolojik donanım yetersizliği (4 kişi), öğretim programının yetersizliği (4 kişi), materyal yetersizliği (4 kişi), öğrencilerin dil seviyelerindeki farklılık (1 kişi), konuşma kategorisinde; materyal yetersizliği (3 kişi), öğretim programının yetersizliği (3 kişi), okuma kategorisinde

ise materyal yetersizliği (4 kişi), öğretim programının yetersizliği (4 kişi) ifade edilmiştir. Türkçe öğreticilerinin görüşleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

Ö 3: *“Kitaplar çok soyut kalıyor dinleme metinlerini bile yapamıyoruz.”*

Ö 5: *“Ben ikinci üçüncü sınıflara ders anlatıyorum. Özellikle kendi grubum için yeterli bulmuyorum ve dinleme açısından da özellikle yeterli bulmuyorum. Ben 2 yıldır derse giriyorum daha yeni yeni günaydın gibi kalıp cümleleri kullanıyorlar.”*

Ö 6: *“Yazma konusunda yeterli değil. Arapça ile Türkçe arasında çok büyük fark var. Türkçe ünlüler bakımından Arapça göre oldukça zengin bir dil. Bu bakımdan okuma ve yazma konusunda büyük sıkıntılar yaşıyoruz. Dinleme yaparken hayvan sesleri üzerinden örneğin kurt nasıl uluyor, horoz nasıl yapıyor gibi. Okuma düzeyleri açısından çok yavaşlar. Ancak 3-4 sınıflarda normal oluyor.”*

Ö 8: *“Şu an lise 1'e ders anlatıyorum. Bunlara direk ses Temelli Eğitim'den girdim. Bu çocuklar zaten Arap. Kelimeler 3 tane ünsüz harften meydana gelir. Ünlüler yazılmaz. Oradan kalma alışkanlık herhalde çocuklar bu ünlüleri yazmıyorlar.”*

Ö 9: *“Yazmada özellikle ciddi manada sıkıntı yaşıyoruz. Bazı çocukların ince kas becerileri yeterince gelişmemiş konsantre edemiyoruz.”*

Ö 10: *“Yeterli görmüyorum çünkü dinleme en basit alan. Yunus Emre ile verilen sitelerde al bunu evde dinle diyoruz ancak öğrencinin evde bilgisayarı yok. Sınıflarda akıllı tahtalar yok.”*

Ö 12: *“Ben yeterli görmüyorum. Bir buçuk yıllık Antep serüveninde hiçbir kaynağımız yoktu. Kitaplar bir buçuk ay sonra elimize ulaştı ve nasıl kullanacağımızı da bilmiyorduk. Özellikle kitaplar çok yetersiz hiç bilmeyen çocuğa göre değil okuma yazmayı bilen çocuklara göre kitapların seviyesi. O yüzden kaynakları kullanamadık ve yetersiz. Fotokopiler çekerek çoğaltarak kendi bulduklarımız kaynaklarla öğretim yapmaya çalıştık.”*

Ö 13: *“Dinleme açısından zaten sınıfta sürekli sınıfları aktif olarak öğrettiğimiz için zorluk çekmiyoruz. Okuma yazma için büyük sıkıntılarımız var. Çocuklar ünlü harfleri bilmedikleri için, çok fazla farklılıklar var. Dil becerilerinin en zoru yazma diye düşünüyorum”*

Ö 14: *“Çocuklara dinletip de kulak aşinalığı yapabileceğimiz kaynaklar yok.”*

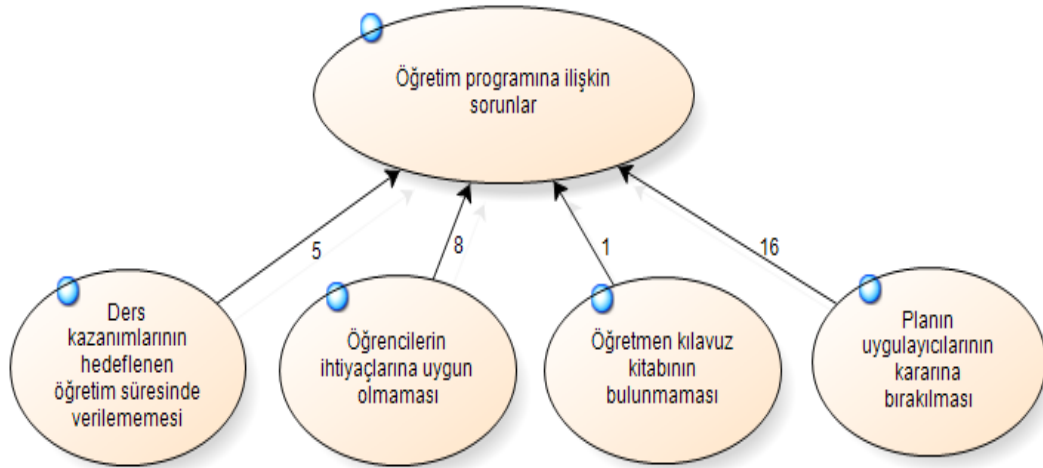
Ö 15: *“Bize gönderilen kaynaklar tamamen öğrencilere hitap etmiyor. Mesela dinleme kısımları öğrenciler yapamıyorlar. Çünkü bilgisayarlar yok her öğrencinin maddi durumu yeterli değil. Dolayısıyla Burada da dinletme şansımız olmadığından dolayı materyalleri kullanamıyoruz.”*

Ö 16: *“Yunus Emre Enstitüsü'nün bize vermiş olduğu kaynaklar var ama bu kaynakların yetersiz olduğunu düşünüyorum. Kelimeler ve ifadeler günlük hayatın dışında, günlük hayata uygun ifadeleri yok. Yine bu üst seviye öğrenciler için geçerli. İlkokul öğrencileri için yeterli bir kaynağımız yok. Bizim öğrencilerimize ses Temelli cümle yöntemi ile öğretim yapıyoruz ama Suriyeli öğrencilerin dil seviyeleri farklı olduğu için aynı yöntemi kullanamıyoruz Dolayısıyla tutarsız uygulamalar var öğretmenler arasında.”*

Türkçe öğreticilerin ders materyallerinin dört temel dil becerileri (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) açısından yeterliliklerini değerlendirilmelerine bakıldığında materyallerin yazma becerisi açısından öğrencilerin Türk ve Arap alfabe farklı olmasından kaynaklanan sorunlar yaşandığını ve Arap alfabesinde bulunmayan ünlü harflerin öğrenciler tarafından sesletimlerde çıkarılmadığı ve dikte çalışmalarında öğrencilerin ünlü harfleri yazmadığı belirtilmiştir. Dinleme becerisindeki ders materyallerinin sınıf ortamındaki teknolojik imkanlarının yetersizliğinden dolayı kullanılmadığı, öğrencilerin evde dinleme yapacak teknolojik imkanlara sahip olmadığını ve öğrenci dil seviyelerinde farklılıklar olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Türkçe öğreticileri öğretim programının içeriğinde dört temel dil beceriye yönelik eksiklikler olduğunu ve bu becerilere yönelik materyal bulunmadığı ifade edilmiştir.

4.5. Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Türkçe öğreticilerine, Suriyeli sığınmacılara öğretim yaparken kullandıkları Türkçe öğretim programlarını değerlendirmesini öğrenmeye yönelik, *“Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretimini öğretim programları bakımından değerlendiriniz?”* sorusunu yönelmiştir. Görüş bildiren Türkçe öğreticilerinin görüşleri Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretimini Öğretim Programları Bakımından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Türkçe öğretmenler, Suriyeli sığınmacı öğrencilere yönelik bir öğretim programı olmadığını MEB Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü'nün yayınladığı Türkçe öğretimi çerçeve planı kullandıklarını açıklamışlardır. Öğreticilerin tümü (16 kişi), Türkçe öğretim çerçeve planını uygulayamadıklarını veya planlarını öğrenci seviyelerine göre oluşturduklarını söylemişlerdir. Türkçe öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö 1: *“Bir plan dahilinde gidiyoruz ama yaş grupları farklı olduğu için bu plana ek şeyler yapıyorum.”*

Ö 4: *“Hepimizin kullandığı 6-12 yaş yıllık plan var bu plana da çok uyumuyoruz açıkçası. Başlangıç olarak iyi ama Türkçe okuma yazma bilmeyen çocuklar için öğretilmesi zor planlar var.”*

Ö 6: *“Çerçeve program veriliyor. Biz bunu uygulanabilir hale getiriyoruz. Çocukların seviyesine göre planları değiştiriyoruz.”*

Ö 8: *“Proje tarafından verilmişti. Ben o plana pek sadık kalmadım.”*

Ö 12: *“Bize hiçbir şekilde müfredat ya da programı verilmedi. Daha önce yaptığımız görevler içerisinde planlarımızı kendimiz hazırladık. Resmi olarak verilen bir plan yoktu. Sonradan zümrelerimiz arasında kendimiz oluşturduğumuz planlarımız var.”*

Bazı görüş bildiren Türkçe öğretmenleri (8 kişi), öğrencilerin Türkçe bilmedikleri, öğrencilerin seviyelerindeki farklılıklar bulunduğunu ve çerçeve planının içeriğinin

çocukların ihtiyaçlarına uygun olmadığını bazı öğretmenler (5 kişi) ise öğrenciye ders kazanımlarını hedeflenen sürede kazandıramadıklarını belirtmiştir. Bu konuya ilişkin Türkçe öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö 7: *“Bazı etkinlikler var 40 dakikada çocuğa vermeniz gerekiyor ama bu mümkün değil. Bu etkinlikler genellikle yetişkinlere göre hazırlanmış, ilkokul düzeyinde yapılmış bir program yok. Bu program çocuklara ağır geliyor.*

Ö 9: *“Yunus Emre Enstitüsü’ne göre düzenlenmiş plan var. Kitabın ağır olması yüzünden plan da çok ağır.”*

Ö 10: *“Milli Eğitim Bakanlığı’nın Hayat Bilgisi öğretiminde bize sunmuş olduğu modüler kazanımlar var. Bize bir kaynak öğretmen kılavuz kitabı da olmuş olsa daha iyi olur. Bazen bakıyorsunuz mevcut kitapları da çok fazla hatalar var. Bazen 3 saatte verilmesi gereken şey 3 günde verdiğimiz oluyor.”*

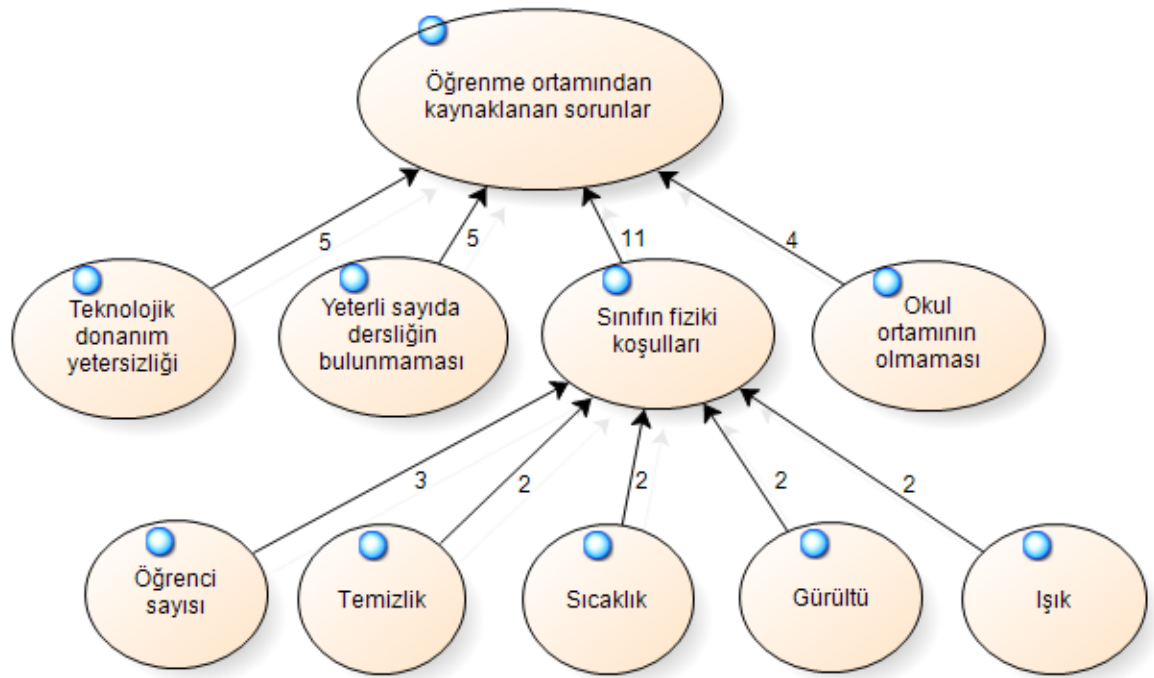
Ö 11: *“Planlarımı kendim oluşturdum. Çocukların ihtiyaçlarına uygun plan hazırlıyorum fakat çok fazla kazanım var. Biz kazanımların ancak bir kısmını verebiliyoruz.”*

Ö 15: *“Öğrencilerin ihtiyaçları farklı, mesela yıllık planda alfabenin öğretilmesine çok az yer verilmiş. Hiç bilmeyen öğrenciler için alfabenin öğretilmesine öncelik verilmesi gerekirdi.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, MEB’in Suriyeli sığınmacı çocukların ihtiyacına uygun bir öğretim programı ve öğretmenlere kılavuz kitabı hazırlanması gerektiğini söylemişlerdir.

4.6. Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Türkçe öğretmenlerine Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretimi yaparken kullanılan ders materyallerinin dört temel dil becerisi açısından yeterliliğini değerlendirmesini öğrenmeye yönelik, *“Türkçe öğretmenleri Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretim öğrenme ortamı bakımından değerlendiriniz?”* sorusu yöneltilmiştir.

Şekil 7. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğrenme Ortamı Bakımından Değerlendirilmesi İlişkin Görüşler

Görüş bildiren Türkçe öğretmenlerinin görüşleri Şekil 7’de gösterilmiştir. Görüş bildiren çoğu öğretmenler (11 kişi), Türkçe öğretimi yaptıkları sınıf ortamlarının fiziki olarak uygun olmadığını belirtmiştir. Türkçe öğretmenleri bu temaya referans olan görüşlerini şu şekilde ifade edilmiştir:

Ö 6: “Sınıf ve öğrenme ortamlarının düzgün olmaması, karanlık olması, ders çalışma aşamasında bile ışığın ve ısının dengeli olmaması en önemli sorunlarımızdan birisi.

Ö 7: “Dışarıdan gelen sesler bizi rahatsız ediyor. Sınıfımın pencereleri çok eski dışarıdaki sesleri geçiriyor. Öğrencilerin dikkati dağılıyor tekrar derse odaklanmaları sağlamak zor oluyor.”

Ö 10: “Derslerimizi kara tahta üzerinden yapıyoruz. Temizlik ve hijyen noktasında sorun yaşıyoruz. Sınıfımı yalvar yakar hizmetlilere temizletebiliyorum.”

Ö 12: “Sınıflarda ders yapmak için uygun değildi, depo gibi bir sınıfta eğitim yaptık. Dışarıdaki sınıflar camdan içeriye bakıyorlardı ve içerideki öğrencilerin dikkati dağılıyordu. Özellikle ilkokul çocukları için hiç uygun ortamlar değildi.”

Ö 15: *“Tek sıkıntımız diğer sınıflara göre bu sınıf daha soğuk oluyor. Laboratuvarдан dönüşürme bir sınıf olduğu için herhalde daha soğuk oluyor. Çocuklar üşüyor diyor. Soğuk aylarda hepsi hasta oluyor.”*

Bu şekilde görüş bildiren Türkçe öğretmenleri ders verdikleri sınıfların karanlık olduğunu, ısının yeterli olmadığını ve sınıfların temizliğinin yapılmadığını ve depo vb. yerlerde ders verdiklerini belirtmişlerdir. Bazı Türkçe öğretmenleri ise (5 kişi) yeterli sayıda dersliğin bulunmadığını ifade etmişlerdir. Örneğin, Türkçe öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö 5: *“Depodan çevrilme bir sınıfımız var kapıyı kapatıyoruz bağımsız bir sınıfa girmiş oluyoruz. Sınıfın masası ve sandalyesi güzel, temiz fakat projeksiyonumuz yok. Materyallerimiz yok,”*

Ö 14: *“Okuma yazmayı boş bir koridorda öğretmeye çalışıyoruz. İki öğretmen arkadaşız ve ikimizin sesi birbirine karışıyor. Çocuklar lavaboya gidiyorlar dikkatleri dağılıyor ve verimli bir ders işleyemiyoruz.”*

Bazı Türkçe öğretmenleri ise (5 kişi), Türkçe öğretimi yaparken kullanacakları teknolojik donanımların olmadığını belirtmiştir. Örneğin, Türkçe öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö 2: *“Sınıfın fiziksel imkanları yeterli değil akıllı tahta yok, projeksiyon bilgisayar çalışmıyor. Yani, teknoloji açısından son derece yetersiz.”*

Ö 11: *“Sınıflarda akıllı tahtalar yok. Dil sınıfı için yeterli imkanlar yok. Dinleme yaptırabileceğim ekipman yok”*

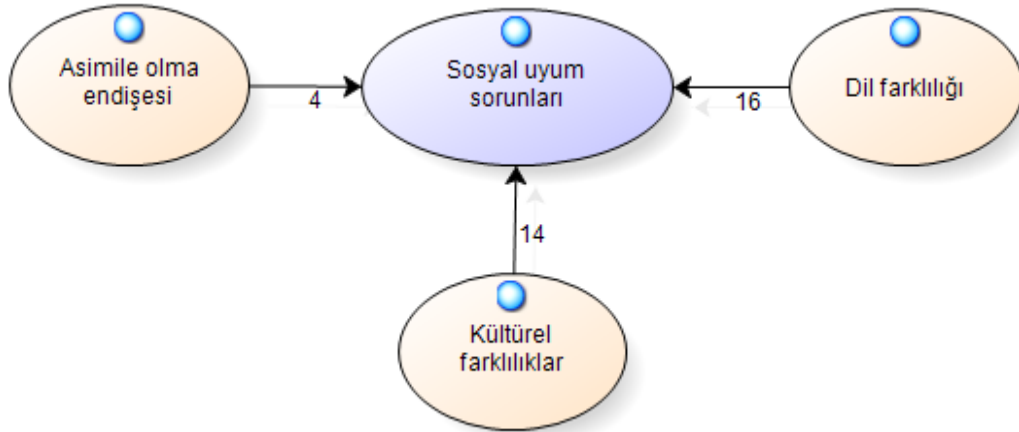
Bu şekilde görüş bildiren öğretmenler sınıflarında bilgisayar ve akıllı tahtalar olmadığını ve mevcut teknolojik araçların da kullanılabilir durumda olmadığını belirtmiştir. Bazı Türkçe öğretmenleri (4 kişi), ise okul ortamında ders vermediklerini belirtmiştir. Türkçe öğretmenleri düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Ö 3: *“ Bir Kuran kursunun binasını paylaşıyoruz. Okulumuzun bahçesi yok. Bu durum teneffüslerde kargaşa ortaya çıkmasına neden oluyor. Öğrenciler koridorda dolaşiyor koşturuyorlar. Sınıflar çok küçük bir okul gibi hissettirmiyor.”*

Ö 8: *“Sınıf yok, okul yok ve gerçekten çok pis. Her şeyi umumi, tuvaletler umumi. Burada çok zor şartlar altında çalıştığımı düşünüyorum. Bundan daha zor bir ortamda çalışmam. En zor ortam bu diye düşünüyorum.”*

4.7. Yedinci Araştırma Sorusuna ilişkin Bulgular

Türkçe öğreticilerine Suriyeli sığınmacı öğrencilerin okulda yaşadığı sosyal uyum sorunlarını öğrenmeye yönelik, “*Suriyeli sığınmacı öğrencilerin sosyal uyum sorunları nelerdir?*” sorusu yöneltilmiştir. Görüş bildiren Türkçe öğreticilerinin görüşleri Şekil 8’ de gösterilmiştir.

Şekil 8. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilerin Sosyal Uyum Sorunlarına İlişkin Bulgular

Görüş bildiren öğretmenlerin tümü (16 kişi), Öğrencilerin Türkçeyi bilmediklerinden dolayı öğretmenleri ve Türk akranlarıyla ile iletişime geçemediklerini, bazı öğreticiler (14 kişi) ise, kültürel farklılıklardan dolayı Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında anlaşmazlıklar çıktığını belirtmiştir. Türkçe öğreticileri bu temaya referans olan görüşlerini şu şekilde ifade edilmiştir:

Ö 1: “*En büyük sıkıntımız da bu çocuklar hiç Türkçe bilmiyor. Bir de içe kapanık, kendini ifade edemiyor. Çocuklar kendini ifade edemedikleri için bazen kavgalar çıkıyor.*”

Ö 5: “*Benim en büyük problemim dil yani Biz çocuklarla anlaşamıyoruz. Türkçe konuşmayı istemiyorlar.*”

Ö 8: “*Velilerle ilişkilerimizde Türkçe bilmedikleri için problemler yaşadık, Öğrencimin annesi geldiğinde erkek olduğum için benimle konuşmak istemiyor, çekiniyor. Ben onların kötü insan olduğunu düşünmüyorum, fakat bazı kültürel farklılıklar var.*”

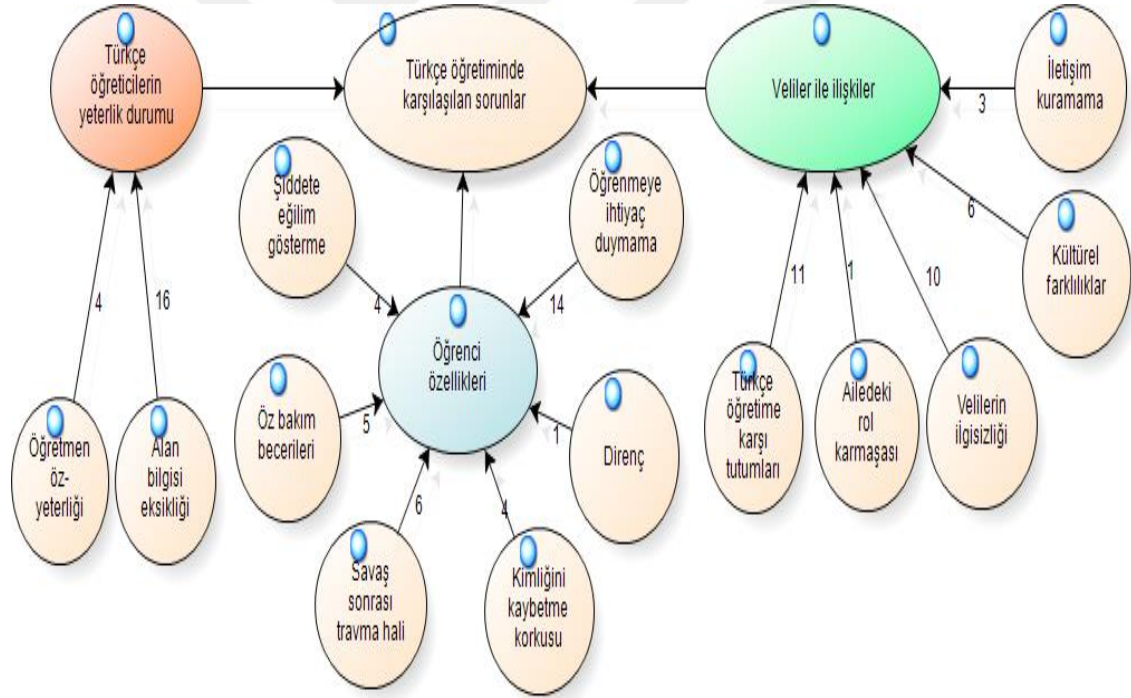
Ö 14: “*Ailesi ilgisiz olan çocuklarda, başımızdan gitsin yaklaşımıyla okula temizliklerini yapmadan gönderdikleri için çocuklarda zorluk yaşıyoruz. Çocuklar düzeni öğrenemiyorlar, kuralı öğrenemiyorlar. Bunun Arap kültüründen olduğunu düşünüyorum.*”

Bu şekilde görüş bildiren öğretmenler Suriyeli çocukların okulda Türk arkadaşları tarafından dışlandıklarını belirtmiştir. Ayrıca bazı Türkçe öğreticileri (4 kişi), Suriyeli çocukların asimile olma endişesiyle hareket ettikleri için akranlarıyla iletişime geçemediklerini belirtmiştir. Bu temaya ilişkin Türkçe öğretici görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Ö6: “Öğrenciler ailesinin telkinleriyle okula geliyorlar. Çocuklar, anne ve babasının Türklerle arkadaşlık etmemesini tembihlediğini söylüyor. Bunun sebebinin Türkleşme korkusu olduğunu söylüyorlar.”

4.8. Sekizinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Türkçe öğreticilerine, Suriyeli sığınmacılara eğitim sürecinde yaşadıkları sorunları öğrenmeye yönelik, “Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde Öğretmen- öğrenci- veli ilişkileri bağlamında yaşadığınız sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Şekil 9. Türkçe Öğretiminde Öğretmen-Öğrenci-Veli bağlamında Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşler

Görüş bildiren Türkçe öğreticilerinin görüşleri Şekil 9’da gösterilmiştir.”Türkçe öğreticileri yeterlik durumu” kategorisinde; görüş bildiren öğretmenlerin tümü (16 kişi), Yabancılara Türkçe öğretimi alanında bilgilerinin eksik olduğunu, bazı öğreticiler (4 kişi),

ise Suriyeli öğrencilere öğretim yapma konusunda kendilerini yeterli görmediklerini belirtmiştir. Türkçe öğreticileri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö 1: *“Türkçe öğretmeni ve edebiyat öğretmenlerinin çocuklara ders vermeleri çok yanlış. Çünkü Türkçe öğretmenlerinin ve Edebiyat öğretmenlerinin hitap ettikleri yaş grubu farklı. Bunlar okuma- yazma öğretim yöntemlerinin bilmemektedir bu yüzden çok zorluk çekiyorlar. Nereden başlayacağız, hangi harfle başlayacağız gibi bizlere sorular soruyorlar..... Yaşadığım zorluk onlara yeni bir dil öğretmeyi bilmemem.”*

Ö 2: *“Buraya hiç kimse yabancılara Türkçe öğretimi bilerek gelmedi. Herkes tecrübe ederek öğreniyorlardı . Yeni gelenler daha sıkıntı çekiyorlar. Yani bir 2 yıl geçip de sisteme tutturmuş tecrübe sahibi olmuş olanlar biraz daha rahat ediyorlar. Öğretmenler seminerlere gönderildi. Sertifika programları oldu. Bunlar uygulamalı değil teorik olduğu için bize çok katkıları olmadı”*

Ö 3: *“Ben sınıf öğretmeniyim, alfabe öğretimi konusunda yeterli olmama rağmen Türkçe öğretimi konusunda kendimi yeterli bulmuyorum. Atandığımız zaman bize 2 haftalık bir eğitim verildi. Üniversitelerde bu alanda çalışma yapan hocalar tarafından verildi. Bu eğitimler açıkçası verimli olmadı.”*

Ö 5: *“İki yıl önce tecrübesiz olduğumu ama şimdi biraz daha yeterli olduğumuzu düşünüyorum.”*

Ö 8: *“Biz 15 gün eğitim aldık ama teori de kaldı.Bize karşılaşılabileceğimiz sorunların çözümüne yönelik eğitim verilmedi. Materyal konusunda yardımcı olabillerlerdi. Daha sonra TÖMER'e gittik fakat bu da yeterli olmadı.”*

Ö 10: *“Kesinlikle yeterli değiliz. Hepimizin yoğurt yiyişi farklı, belki de böyle olması gerekiyor. 2 hafta Antalya'da eğitim aldık, çok güzel lüks otellerde kaldık ama 2 hafta sonunda hiçbir şey öğrenmeden geri geldik. Sahadan olmayan hocaların verdiği eğitimden hiçbir verim alamadık, onlar da donanımlı değillerdi. Bizler deneyimle bir şeyler öğrendik”*

Ö 11: *“Daha fazla eğitimlere tabi olmamız gerekiyor. Ben sınıf öğretmeniyim. Türkçe öğretimi yapıyorum ama Yabancılarla Türkçe Öğretimi alan eğitimi almamız gerekiyor.Ayrıca biz de Arapça olarak bazı kelimeleri öğrensek onların dikkatini çekebiliriz.”*

Ö 14: *“Kendi açımdan çok donanımlı olduğumu düşünmüyorum açıkçası. Öğretmenlik deneyimi ilk kez burada yaşadım. Bir de karşıımızdaki grup yabancı çocuklar*

olunca daha fazla zorluklar yaşadık. Bize verilen eğitimler yeterli olmadı, hep teori de kaldı pratiğe dökemedik. 5 günlük bir eğitimle bu işe girdik ve bu yeterli olmadı.”

Ö 16: *“Bazı konuları anlatırken çocuklara uygun olabilecek yöntemi bulamıyorum. Bu yüzden bu öğrencilere eğitim verilmesi konusunda yeterli olduğumu düşünmüyorum.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, Yabancılara Türkçe Öğretimi alanında verilen hizmet içi eğitimlerin teoride kaldığını ve sahada deneyim kazandıklarını ve ifade etmişlerdir. Öğrenci özellikleri kategorisinde; Türkçe öğretmenleri Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duymadıklarını (14 kişi), savaş sonrası travma hallerinin sürdüğünü (6 kişi), öz bakım becerilerini yapmadıkları (5 kişi), şiddete eğilim göstermeye yatkın olduklarını (4 kişi), asimile olma endişesi taşıdıklarını (4 kişi), Türkçe öğrenmeye karşı direnç gösterdiklerini (1 kişi) belirtmiştir. Türkçe öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö 1: *“En büyük sıkıntımız da bu çocuklar hiç Türkçe bilmiyor. Bir de içe kapanık, kendini ifade edemiyor.”*

Ö 2: *“Çocuklar savaş bölgesinden geldikleri için ekonomileri zaten sıfır, istekleri yok, çocuklar öğrenmemek için bir direnç oluşturmuşlar. Belki de öğrenmek istemediklerinden ülkeye dönecekleri düşündüklerinden aşırı isteksizlikte var.”*

Ö 4: *“Evde sürekli Arapça konuşuyorlar. Türkçe öğrenmek için hiçbir gayretleri yok.”*

Ö 5: *“Öğrencilerde hiçbir şekilde Türkçe öğrenme kaygısı yok. Arapça ders veren hocaların öğrencilere Türkçe öğrenmelerine gerek olmadığını, çevresinde çok Suriyeli olduğunu onlarla Arapça konuşabileceklerini söylediklerini duydum. Suriyeli çocukların marketleri, dükkanları, mahalleleri var. Hiçbir şekilde Türkçeye ihtiyaç duymuyorlar ve Türkçeye karşı ilgileri de yok.”*

Ö 8: *“O kamptan hiç dışarıya çıkmamış öğrenciler vardı. Oranın hapisane olduğunu düşünüyorlardı. Bu tür çok farklı problemler yaşadık Psikolojileri oldukça zor durumda. Türkçe öğrenmek istemeyen çocuklar var. Kendi kimliklerini kaybedeceklerini düşünüyorlar.”*

Ö 9: *“Çocukların psikolojik durumları sıfır. Çocuk vahşi olarak yetişmiş, kavgayı oyun olarak gören bir anlayış var. Arkadaşını yere yatırıp vuruyor. Arkadaşı ağlıyor ama oyun oynadıklarını söylüyor. Karşıdaki kişiye nasıl davranacaklarını biliyorlar. Bir de*

Suriye'deki eğitim sistemi aşırı sert. Burada gördükleri ılımlı tavırları koz olarak kullanıyorlar. Nasıl olsa dövmecek rahatlığı var.”

Ö 10: *“Birçok ailede anne ya da baba mutlaka bir tanesi hasta. Erkek çocukları babanın kız çocukları da annenin rolünü isteniyor bu durumlarda.”*

Ö 13: *“Öğrenciler savaştan gelmiş, bir travma yaşamışlar. En ufak bir çit sesinde bile korkuyorlar.”*

Ö14: *“Örneğin çocukların el yıkama alışkanlıkları yok. Burun silme alışkanlıkları hiç yok. Temizlik alışkanlıkları maalesef yok. Çocuklarda genellikle sürekli bir şiddet eğilimi oluyor. Bazı zorluklarla baş etmek zor oluyor. Örneğin, çocuk savaşta anne babasını her şeyini kaybetmiş, şu an dayısının yanında kalıyor. Bu yüzden sorunlar var.”*

Ö 15: *“Benim yaşadığım sıkıntılardan bir tanesi de çocukların çok fazla saldırgan olmaları. Çok kavga ediyorlar. Çocuklar onlara vurmamızı istiyorlar. Aileleri de çocukları döverek büyütmüşler. Veliler, böyle sorunlarda çocuklarını dövmemizi istiyorlar. Öğrencilerin temizlik sorunları var. Bazı ailelerin çocukları temiz fakat çoğu ailenin temizlik alışkanlıkları yok ve bu konuda çok sorun yaşıyoruz.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, Suriyeli sığınmacı öğrencilerin yaşadıkları mahallede marketleri ve dükkanları olduğunu bu yüzden Türkçe öğrenme ihtiyacı duymadıklarını, içe kapanık ve psikolojilerinin iyi olmadığını, öz bakım becerilerini kazanmamış oldukları, sık sık arkadaşlarıyla kavga ettikleri ve onlara fiziksel şiddet uyguladıklarını belirtmiştir. “Veli ile ilişkiler” kategorisinde; Türkçe öğretmenleri, Suriyeli veliler çocuklarının Türkçe öğrenmesine karşı olumsuz tutumlar sergilediğini (11 kişi), çocuklarına gereken ilgiyi göstermediklerini (10 kişi), belirtmiştir. Türkçe öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö 3: *“.....çocukların Türkçeyi kullanma ihtiyacı hissetmemeleri nedeniyle isteksiz oluyorlar gereksiz buluyorlar. Bazı aileler asimile olacağız korkusuyla dil öğrenmek istemiyorlar ve bunu da çocuklarına yansıtıyorlar. Evde annem Türkçe konuşmama izin vermiyor diye şeklinde tepkiler alıyoruz. Örneğin, evde hep Arap ve Suriye kanalları izleniyor. Ailenin istekleri doğrultusunda evlerinde Türkçe kanalları izlenmiyor.”*

Ö9: *“Veliler çocuklarını umursamıyorlar, yardımlara geliyorlar ama veli toplantılarına gelmiyorlar. Arapça yazılı toplantı kağıdı düzenlememe rağmen toplantılara gelmiyorlar.”*

Ö 12: *“Veli ilgisiz, kardeş sayıları çok fazla, bir ev içerisinde 3-4 aile bir arada yaşıyor.”*

Ö 14: “Veliler okula gelmiyorlar. Mesela geçen yıl bir kez toplantı yaptık. Bunun haricinde gelip de çocuğun durumunu soran hiçbir veli yok. ”

Ö 16: “Veliler çok duyarsız öğrense de olur öğrenmese de olur mantığındalar. Okullardaki en büyük karşılaştığımız temizlik vakalarından bir tanesi bitlenme. Veliler çocukların temizlikleri ile ilgilenmiyorlar. Bazı öğrencilerimiz var, Türklere gördükleri iyiliklerden dolayı Türkçe’yi ve Türkiye’yi sevmişler. Bu açıdan onların Türkçe’ye karşı ilgileri var. Ama bazıları da var ki Türkçe öğrenmenin onları asimile edeceğini düşünüyorlar. Böyle bir önyargıları var. Onları zorla Türkleştireceğimizi düşünüyorlar”

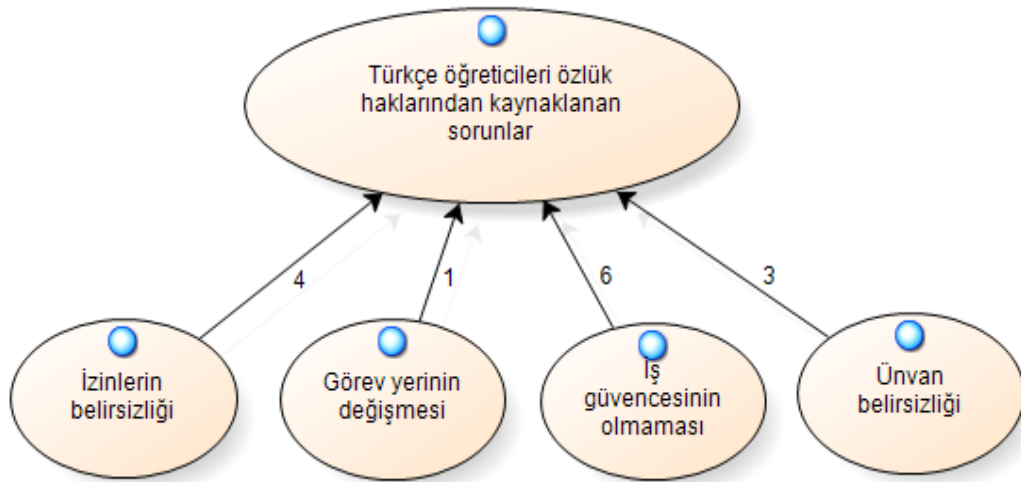
Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, bazı velilerin Suriye’ye geri dönme düşüncesi ve benliklerini kaybetme endişesi taşıdıklarından dolayı çocuklarının Türkçe öğrenmesine yönelik olumlu tutumlar sergilemediklerini ifade etmiştir. Bazı Türkçe öğretmenleri ise, Suriyeli velilerle, Arap kültüründen kaynaklanan farklılıklardan ötürü sorunlar yaşadıklarını (6 kişi) ve onlarla iletişime geçemediklerini (3 kişi) belirtmiştir. Türkçe öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö1: “ Veli konusunda sıkıntılar yaşıyoruz. Tercümanlar aracılığıyla işimiz kolay olabiliyor ancak okulumuza sürekli Arapça tercümanı bulunmuyor. Bu yüzden velilerle iletişim kuramıyoruz.”

Ö 7: “Okulda ne anlatılıyorsa bununla kalıyorlar, evde Türkçe konuşulmadığını duyuyoruz. Koridora çıktığı andan itibaren her şeyi Arapça dönüyor.... Babalar genellikle çalışıyor, bazılarının babası da Suriye’den hiç gelmemiş. Dolayısıyla Anneleri ile muhatap olmak zorunda kalıyoruz. Anneler de bizle muhatap olmak istemiyorlar. Anneler hep evde oldukları için hiç Türkçe bilmiyor. Türkçe öğrenmiş olan bir çocuğu tercüman olarak kullanıyoruz. Bu da çoğu zaman uygun olmuyor. Ailelerle hiçbir şekilde iletişim kuramıyoruz bir senedir buradayım. Bir kez veli toplantısı yapmamıza rağmen hiçbir şey anlatamadık.”

4.9. Dokuzuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Türkçe öğretmenlerine, özlük haklarından kaynaklanan sorunları yaşadıkları öğrenmeye yönelik, “PİCTES bağlamında çalışan Türkçe öğretmenlerinin özlük hakları noktasında yaşadığı sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Görüş bildiren Türkçe öğretmenlerinin görüşleri Şekil 10’ da gösterilmiştir.

Şekil 10. Türkçe Öğreticileri Özlük Haklarından Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Türkçe öğretmenler, iş güvencelerinin bulunmadığını (6 kişi), yıllık izinlerinin belirsiz olduğunu (4 kişi), ünvan belirsizliği yaşadıklarını (3 kişi) ve görev yerlerinin değiştiğini (1 kişi) açıklamışlardır. Türkçe öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö9: “Öğreticilerin statüleri belli değil, hiçbir hak sahibi değiliz. İki farklı kanuna tabiyiz. Bankaya gittiğimizde bir kanuna göre muamele yapıyorlar, hastaneye gittiğimizde de diğer kanuna göre muamele yapıyorlar ve hiçbir hakkımızı kullanamıyoruz.”

Ö10: “Gelecek kaygısı yaşıyoruz. Ne yapacağımız, ne kadar eğitim vereceğimizi bilmediğimiz için endişe yaşıyoruz. Mesela bir kredi çekeceksiniz ama ne kadar işte kalacağınız belli değil. Bunlar her şeyde problem oluşturuyor. Bunun için özlük hakları noktasında olumlu ya da olumsuz şekilde sözler verilebilir. Örneğin, bizlere 5 yıl sonra size ihtiyacımız kalmayacak diyebilirler. Ama ne kadar çalışacağımızı bilmiyoruz. Geleceğimizin garantisi yok, bu bir belirsizlik oluşturuyor.”

Ö11: “Bir de kadro konusunda gelecek kaygımız var, bu bizim motivasyonumuzu önemli ölçüde etkiliyor. Bizim okulların devamlı değişmesi, her sene başka bir okula verilme fikri dahi, motivasyonumuzu olumsuz etkiliyor. Öğrenciyi tanıyıp onlara uygun bir plan yapıyorum fakat tam bu aşamada okulum değişiyor.”

Ö12: “Proje ile ilgili gelecek endişesi yaşıyoruz. 2 yıl denildi ama her an gidecekmiş gibi bir hava vardı. Evlilik konularında adım atamıyoruz. Önümüzü göremiyoruz. Bu öğretmenler bu kaygılardan ötürü sürekli diken üzerinde duruyor ve rahat edemiyor. Ayrıca bazı aylar maaşlarımız geç yatıyordu.”

Ö13: “Projenin belirsiz olması, evliyim eşimle ayrı yaşıyorum. Ben 3-4 sene burada kalacağım işim sona ermeyecek şekilde bir şey söyleyemiyorum. Örneğin haklar noktasında bir sorunumuz var, Bankaya gittiğimde mesleğimi sorduklarında öğretmenim dedim. Onlar benim işçi olarak görüldüğümü söylüyorlar. Epey bir kendimi açıklamaya çalıştım. Örneğin, sinemaya gidiyorsunuz öğretmen indirim var ama bundan faydalanamıyorsunuz. Öğretmen olarak kendimi değerli hissetmiyorum. Örneğin, bir öğretmenler günü geçti. Bize bir mesaj dahi gönderilmedi. Değerli olduğumuzu düşünmüyoruz. Mesela tatil konusunda tatilimizin olup olmayacağını ya da ne zaman olacağını bilmiyoruz. Bize yaz tatilinde 1 ay tatiliniz var diyemiyorlar.”

Ö14: “Projenin geleceği ile ilgili sıkıntılarımız var. Gelecekte ne olacak, güvence olabilecek mi diye düşünüyorum ama maalesef her şey son dakika ortaya çıkıyor. Bu konuda da sorunlarımız var. İzin kullanamıyoruz, hatta rapor bile almakta zorluk çekiyoruz. Nereye gitsek öğretmenlik yaptığımızı inanmıyorlar.”

Ö15: “Bulduğumuz konumu itibarıyla kadro sıkıntısı yaşıyoruz, Ben burada 3 yıl ya da 4 yıl sonra kadroya geçeceğimizi bilsem daha etkili olacağımızı düşünüyorum. Ne yapacağımızı bilmiyoruz. KPSS' ye mi çalışmam gerekiyor. Ne yapayım bilemiyorum.”

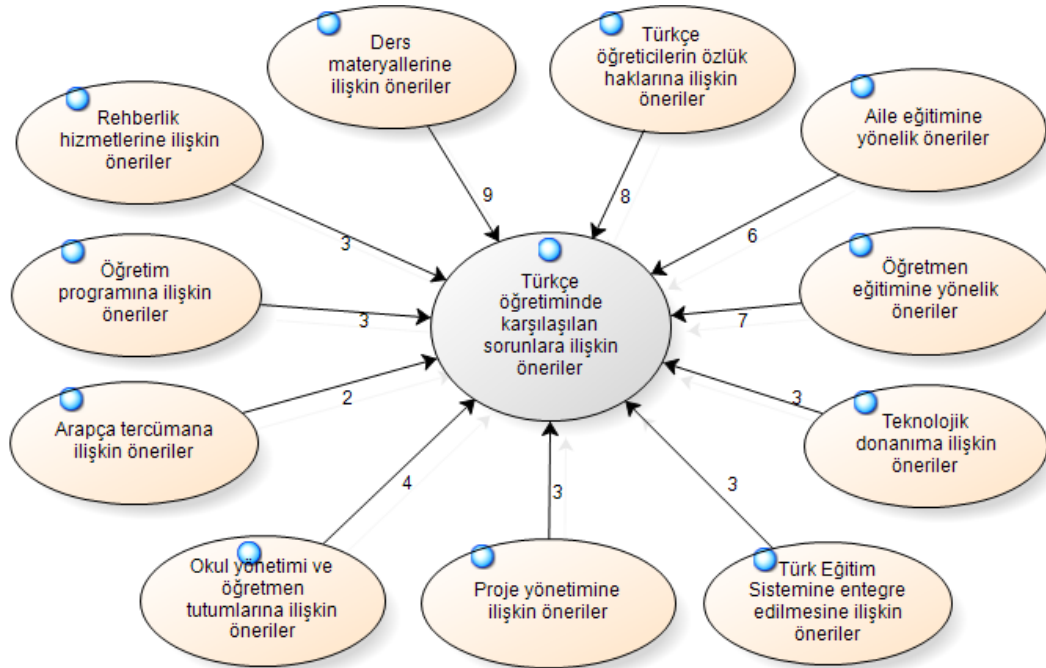
Ö15: “Bizim ve öğrencilerin tatilimizin olmaması büyük bir eksiklik. Verim alamıyoruz. Yaz tatilinde bile çocuklara eğitim veriyoruz ama istek yok. Çocuklara nefes alma imkanı olsa daha iyi olur diye düşünüyorum.”

Ö16: “Mesela bu proje bittiğinde ne olacağız diye 3 sene sonrasını düşünüyorum. Suriyeli öğrenciler giderse ya da gitmezse bu entegrasyon süreci nasıl olacak Bunu bilemiyoruz. Böyle endişelerimiz var. 3 yıllığına buraya geldik, ama bu 3 yıl içerisinde yıllık izin olup olmayacağını, hangi tarihlerde kullanılacağını bilmiyoruz. Öğretici öğretmen olarak çalışıyoruz ama hiçbir özlük hakkımız, öğretmenlik hakkımız yok. Milli Eğitim Bakanı öğretmenler gününde bütün öğretmenlere mesaj atarken bize böyle bir mesaj ya da tebrik herhangi bir şey gelmedi. Bizi öğretmen olarak görmüyorlar”

Bu şekilde düşünen Türkçe öğreticileri, PİCTES' in ne zamana kadar devam edeceğinin belirsiz olmasından dolayı işlerini kaybetme kaygısı taşıdıklarını ve statü belirsizliğinden dolayı farklı muameleler gördüklerini söylemişlerdir. Ayrıca öğreticiler yaz döneminde yıllık izinlerini istedikleri zaman kullanamadıklarını açıklamışlardır.

4.10. Onuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Türkçe öğretmenlerin Suriyeli sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretiminde karşılaştığınız sorunlara ilişkin çözüm önerilerini öğrenmeye yönelik, “Suriyeli sığınmacı çocuklara Türkçe öğretiminde karşılan sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Görüş bildiren Türkçe öğretmenlerinin görüşleri Şekil 10’ da gösterilmiştir.

Şekil 11. Suriyeli Sığınmacı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Görüş bildiren bazı Türkçe öğretmenleri (9 kişi), ders materyallerine ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö1: “En büyük eksiklerimiz kitap. Çocukların yaş gruplarına uygun kitaplar yapılması gerekir. Yunus Emre'nin hazırladığı kitapların seviyesi çok yüksek. Bunları kullanamadık. Yalnızca görselleri ve resimleri görmeleri için öğrencilere dağıttık. Çocuklar için küçük kitaplar var. Çocuklar için Türkçe (ÇİT) kitabı öğrencilere dağıtılabilir. Bu kitapları incelediğimde öğrenciler için daha uygun olduğunu gördüm. Proje kapsamında sınıflarımızda panolar, hazır materyaller edinilebilir. Çocukların defterlerini yapıştırdıkları materyaller gibi şeyler olsa çok iyi olur.”

Ö4: “Dersler için kaynak kitap çeşitlilikleri artırılabilir. Etkinliklerin daha bol olduğu kitaplar olabilir. Filmler ve çizgi filmler çocukların dikkatini çekiyor bu yüzden öğretici şekilde çizgi filmler yapıp bizlere verilebilir. Teknolojik açıdan okulda akıllı tahtamız var ama görsel açıdan afişlerimiz olsa mevsimleri anlatan ya da sayıları anlatan afişler olsa daha faydalı olur.”

Ö5: “Daha fazla materyale ihtiyaç var. Öğrencilere yeniden bir program yapılmalı. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında kullanılacak yöntem ve teknikleri kapsayacak şekilde güzel bir program yapılabilir.”

Ö6: “Milli Eğitim'in kitaplarını hazırlayan belli bir ekip var. Böyle bir ekip oluşturulup kitaplar hazırlanabilir. Dolayısıyla farklı kitapların hazırlanması gerekiyor. Tek tip kitap hiç kimsenin işine yaramıyor. Materyal ödeneği verilmesi gerekir.”

Ö7: “Materyal konusunda da biz sözlük yapıyoruz, kitap hazırlıyoruz bir arkadaşımız daha var kitap hazırlıyor. Bu projenin içerisinde çalışıyoruz. Şimdi biz hazırladığımız kitapları ve sözcükleri nasıl basarız diye düşünüyoruz. Bu kitapların basılması noktasında bize yardım etmeleri gerekiyor. Maddi yönden bunlara destek verilmiyor, birkaç kez çalıştaylar yapıldı ancak kitaplar geliştirilmeli geliştiren arada şu an destek verilmiyor. Aslında materyal basıp dağıtmak daha masrafsız olabilir.”

Ö11: “ Kitaplarda öğretilen konuların afişleri hazırlanabilir. Bütün hafta sonumu bu etkinlikleri hazırlamaya ayırıyorum. Mesela materyal amaçlı öğretmenlere verilen maddi destekler gibi bizlere de destek verilse daha iyi olur.”

Ö15: “Öğrencilerin seviyelerine göre materyal hazırlanması gerekir. Biz materyallerimizi kendi araçlarımızla yapmaya çalışıyoruz. Bunlar biraz daha hazır şekilde gelirse en azından bize destek olur. Sadece kitapla öğretim olmuyor.”

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, Suriyeli sığınmacı çocukların seviyelerine ve ihtiyaçlarına yönelik Türkçe ders kitabı ve iki ve üç boyutlu materyaller hazırlanması gerektiğini söylemişlerdir. Öğreticiler, materyal yapımının hem zaman hem de ekonomik yönden külfetli olduğunu, öğretmenlere materyal ödeneği sağlanması gerektiğini dile getirmişlerdir. Görüş bildiren bazı Türkçe öğretmenleri (8 kişi), özlük haklarına ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö3: “Geçen yıl evlenmeme rağmen eşimle ayrı yaşıyoruz. Proje de eş durumu tayini getirilmeli. Yıllık izinlerimizin tarihleri net olması ve kadrolu öğretmenlerle aynı izin süresine sahip olmamız gerekir.”

Ö6: "Bir söz vardır. Öncelikle öğretmenin başarılı olmasını istiyorsan kaygılarını gidermek gerekir. Öğretmenlerin proje bittiğinde işten çıkarılma kaygıları var. Proje sona erdiğinde öğretmenlerin dil okulları açılarak bu okullara aktarılması gerekir."

Ö11: "Kadro konusu, bizim çalışma şevkimizi kırıyor. Örneğin; 3 yıl boyunca aynı maaşla çalışmamız söyleniyor. Mesela materyal amaçlı öğretmenlere verilen destekler gibi bizlere de destek verilse daha iyi olurdu."

Ö12: "Türkçe öğreticilerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Kadro açısından da sorunların giderilmesi gerekir."

Ö15: "Biz öğretmen olarak görülmüyoruz çoğu zaman, bu sorunun aşılması gerekir. Yani, bu yaşadığımız sorunların birçoğunun aşılmasında diğer öğretmenlerle aynı muameleyi görmemiz ve aynı statüde olmamız sağlandığında çözülebilir."

Ö16: "Öğretmenliği 3 yıllığı 5 yıllığı yok, hayatta öğrenme hiçbir zaman bitmediği için öğretmenlikte bitmez. Bundan sonra sizi tamamen kadroya alacağız ya da sözleşme gibi belirli bir şeylerin olması gerekir."

Bu şekilde düşünen Türkçe öğreticileri, iş güvencesi noktasındaki belirsizliklerin kaldırılması, eş durumu tayini hakkının getirilmesi, statülerinin belirlenmesi gerektiğini ve yıllık izinlerin düzenlenmelerini önermişlerdir. Görüş bildiren bazı Türkçe öğreticileri (7 kişi), öğretmen eğitime ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö2: "Alanda çalışmış onların şu yöntemler uygulanması gerekir diyebilecek kişilerin bizlere eğitim vermeleri gerekirdi malzemeleri aldık ama bunlar sahada çalışmış kişiler değil hep teorik kaldı. Ne tür sorunlarla karşılaştığımızda bilmeyen insanlar bizlere seminer verdi. Dolayısıyla bu da verimli olmadı. Yani işin sahasında olan kişilerden eğitim alınması gerekir."

Ö4: "Kendi yaptığımız etkinlikleri bir havuzda toplayarak, her öğreticinin fikir paylaşımı yapacağı toplantılar düzenlenirse daha verimli sonuçlar ortaya çıkabilir."

Ö8: "Bizim artık bu alanda profesyonelleşmemiz gerekiyor. Eğitimin daha iyi verilmesi gerekirdi. Bizi mesela Yunus Emre'nin bir okuluna götürebilirlerdi. Bu alanda uzun yıllar eğitim vermiş kişiler gelip bize eğitim verebilirler."

Ö9: " Öncelikle öğreticilerin çok sağlam bir eğitim alması gerekiyor. Yabancılara Türkçe öğretimi konusunda iyi bir bilgi ile gelmeleri gerekiyor."

Ö12: *“Böyle bir eğitim daha önce yapılmadı. İlk defa biz yapıyoruz. Bu alanda çalışacak öğretmenlerin staj eğitimine tabi tutulması gerekir. Ayrıca tecrübeli öğretmenlerden faydalanma sağlanabilir.”*

Ö14: *“Öğreticilerin sürekli bir araya geldiği paylaşımlar yaptığı bir ortam sağlamak isterdim.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, Suriyeli çocukların bulunduğu sınıflarda ders veren öğretmenlerin onlara uygun eğitim verebilmesi için Yabancılara Türkçe Öğretimi alanında sahada çalışmış uzmanlardan eğitim almaları gerekli olduğunu açıklamışlardır. Görüş bildiren bazı Türkçe öğretmenleri (6 kişi), aile eğitimine ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö1: *“Aile çocuklara Türkçe öğrenmeleri konusunda destek oluyorsa ve öğrenmeleri gerektiğini söylüyorsa çok daha kolay oluyor. Bazı veliler çocuklarına biz buradan gideceğiz demekle ve Türkçe öğrenmelerini istememektedir. Bu yüzden ailelerin bilinçlendirilmesi için eğitimler düzenlenebilir.”*

Ö2: *“Aileleri bilgilendirme konferansları yapılmalı. Suriyeli ailelere rehberlikçiler ile işbirliği içerisinde bilgilendirme toplantıları yapılması gerekir”*

Ö5: *“Okulumuzda fazla öğretmenler var. Bu öğretmenlerle çocukların ailelerine de dersler verilebilirdi. Onların çoğu zaten Türkçe'yi kısmen öğrenmişler ama bilmeyenlere de eğitim verilse daha da faydalı olabilirdi. Böylece çocukların ailelerinden Türkçe konuşabilecek birini bulabiliriz.”*

Ö9: *“Velilere özellikle Türkçe öğrenmelerinin gerekli olduğundan bahsetmek gerekiyor. Türkçe okuma yazmayı öğrenmeleri gerekiyor. Geçici eğitim merkezlerinde düzenli bir kurs verilebilir.”*

Ö13: *“Temizlik konusunda kültürel bir sorun olabilir bunun için eğitimler verilebilir. Velilere hijyen bakımından eğitimler verilebilir.”*

Ö14: *“Veliler eğitimle onları asimile edeceğimizi düşünüyorlar o yüzden önyargıları var. Dolayısıyla bu açıdan yapabileceğimiz çok bir şey yok.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, Suriyeli anne ve babalara çocuklarının eğitimine destek olabilmesi ve onlarla iletişim kurulması amacıyla Türkçe öğretiminin gerektiğini söylemişlerdir. Bir Türkçe öğretici ise, velilerin onları asimile edeceklerini düşündüklerinden dolayı eğitimin gerekli olmadığını belirtmiştir. Görüş bildiren bazı Türkçe

öğreticileri (4 kişi), okul yönetimi ve öğretmenlerin tutumlarına ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö2: *“İlk önce idare düşüncesini değişmesi gerekiyor işi kolaylaştırmak için tutumun değişmesi gerekiyor.”*

Ö3: *“Arapça öğretmenlerin çocuklara karşı tutumları etkili oluyor. Arapça öğretmenleri yeni Suriyeli gönüllülerden oluşan, çocukların Arapçayı unutmamaları için gönüllü olarak çalışan Türkçe dersi dışındaki diğer dersleri veren öğretmenlerdir. Bunlar şiddet kullanıyorlar ve hatta bize de şiddet öneriyorlar. Suriyeli öğretmenlerin Türk eğitim sistemi işleyişi hakkında bilgilendirme eğitimleri yapılmalı.”*

Ö4: *“Şu an bizim amacımız çocukları entegre etmek ama biz bunu entegre edemiyoruz daha çok dışlamaya çalışıyoruz sanki. Milli Eğitim'den denetimleri artırarak müdürlerle konuşabilir ve olumsuz tutumlar engellenebilir.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, devlet okullarında ve GEM'ler de çalışan bazı öğretmenler ve okul idarecilerinin Suriyeli çocuklara karşı olumsuz tavır ve tutum sergilediklerini söylemişlerdir. Görüş bildiren bazı Türkçe öğretmenleri (3 kişi), rehberlik hizmetlerine ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö3: *“Çocukları savaştan geldiği için birçoğu içine kapanık. Hiç konuşmayan öğrencilerim var. Bu öğrencilerin tespit edilip gerekli rehberlik ve danışma hizmetleri verilmesi gerekir.”*

Ö16: *“Proje kapsamında rehberlikçiler alındı. Ama yine dil sorunundan dolayı onlar da yetersiz kalıyorlar. Çocuklar Türkçe öğrenene kadar rehberlik yapmayacağız gibi bir anlayış var. Bu sorunu aşmak için Arapça bilen Rehberlik öğretmenleri görevlendirilebilir”*

Ö9: *“Bu çocuklara psikolojik danışman şart, özellikle Arapça psikolojik danışman gerekli. Çocuklardan bir tanesi evinin nasıl patladığını anlattı. Yani çocukların durumunu iyi bilen insanların danışmanlık yapmaları gerekiyor.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, savaş ve göçün etkisiyle travmaya maruz kalan Suriyeli sığınmacı çocuklara psikolojik destek sunulması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüş bildiren bazı Türkçe öğretmenleri (3 kişi), öğretim programına ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö6: *“Bir öğretim programı yok. Ortak bir öğretim programının hazırlanması gerekir.”*

Ö11: “Öğretmen kılavuz kitaplarımız yok, bunlar olsa bizi de geliştirebilir.”

Ö15: “Öğreticilerimizle hep beraber bir araya gelip bir yıllık plan hazırlanabilir. Bu şekilde ortak bir eğitim ve ortak bir değerlendirme sistemi de yapabiliriz.”

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, Suriyeli çocuklara yönelik Türkçe öğretim programı ve öğretmenlere rehber olacak nitelikte öğretmen kılavuz kitabı hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüş bildiren bazı Türkçe öğretmenleri (3 kişi), Türk Eğitim Sistemi'ne entegre etmeye ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö11: “Ben öncelikle geçici eğitim merkezlerine desteklemiyorum. Çünkü orada hepsi Suriyeli öğrenci. Geçici eğitim merkezlerinde bu öğrenciler sadece Türkçe dersinde Türkçe ile muhatap oluyorlar. Diğer bütün derslerini Arapça olarak görüyorlar. Ailelerde çocuklarını geçici eğitim merkezleri göndermeye taraftarlar. Burada Türkçe öğretimi çok sıkıntılı. Ben burada üç ayda bir üniteyi dahi bitiremedim, konuyu işliyorum fakat öğrenci takip etmiyor, devam etmiyor, sürekli yeni gelen öğrenciler oluyor. Daha sonra beni Türk okuluna görevlendirdiklerinde daha çok rahatladım. Türkçe öğretiminin kesinlikle buralarda yapılması gerekiyor.”

Ö12: “Mesela sınıf öğretmenliği görevi Türkçe öğretmenlerine verilebilir, bu görev Arap öğretmenlere verildiğinde çocuklar hep onları dinliyorlar, onların isteklerini yerine getiriyorlar. Dolayısıyla Türkçe öğrenmeye karşı olumsuz bir durum oluşturuyor. Yardımlar verilirken Türkçe öğrenmeye veya Türkçe kurslarına katılma gibi şartlar konulabilir. Bu yapıldığında Türkçeye olan ilgi daha da artacaktır.”

Ö13: “Öncelikle geçici eğitim merkezleri kapatılmalı. Çocuklar, Türkçe öğretildikten sonra Türk okullarına gönderilmeli.”

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, GEM'lerde eğitim gören Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretiminde verim alınmadığını bu yüzden öğrencilerin Türk akranlarıyla aynı yerde eğitim görmelerinin dil öğretiminde daha etkili olduğunu açıklamışlardır. Görüş bildiren bazı Türkçe öğretmenleri (3 kişi), teknolojik donanıma ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö5: “Bazı sınıflarda projeksiyonlar teknolojik aletler olabilir. Duvarlara Türkçe öğretimi ile ilgili hazır afişler ve posterler asılabilir.”

Ö12: “Akıllı tahtalar olmalı, Suriyeli çocuklara dil öğretirken görsellik çok önemli.”

Ö14: *“Türkçe öğretimi yaparken zaten Türkçe bilmeyen çocuklara anlatarak ders yapamıyorsun bu yüzden bilgisayar ve projeksiyon gibi imkanlar sağlanmalı.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, Türkçe öğretimi yaptıkları sınıfların teknolojik imkanlara sahip olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Görüş bildiren bazı Türkçe öğretmenleri (3 kişi), proje yönetimine ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö7: *“Proje koordinatörlerimiz geldiğinde, hiç yardımcı olmuyorlar, sorunlarınızı kendiniz halledin diyorlar. Koordinatörlerin iyi eğitilmesi gerekiyor. Bir sıkıntımız olduğunda okullara müdahale etmek zorundalar ama etmiyorlar.”*

Ö9: *“ İyi bir denetim gerekli. Genel itibariyle öğretmenler okul idareleri ile araç -gereç sağlama noktasında sıkıntı yaşıyorlar. Bu sıkıntıların giderilmesi için proje yönetiminin etkili olması gerekli”*

Ö12: *“Ben daha çok yetkililerin, iş alanlarını ve okulları ziyaret ederek, sıkıntıları çözmesini istiyorum. Toplantılarda konuştuk, sıkıntılarımızı dinlediler ama öylece kaldı. Geri dönüş olmadı. Verilen sözlerin tutulmasını istiyoruz.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, proje koordinatörlerinin öğretmenler ve Suriyeli öğrenciler ihtiyaç ve sorunlarını tespit etmek amacıyla sık sık denetim yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Görüş bildiren bazı Türkçe öğretmenleri (2 kişi), Arapça tercümana ilişkin öneriler temasına ait görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö7: *“Her okula bir Arapça tercüman verilmeli. Örneğin, veli toplantısı yapıldığında tercüman velileri ve bizleri doğru yönlendirir.”*

Ö16: *“Tercümanlık noktasında sıkıntı yaşıyoruz. Kolayca ulaşabileceğimiz yardım alabileceğimiz Arapça tercümanların olması gerekir.”*

Bu şekilde düşünen Türkçe öğretmenleri, Suriyeli çocukların velileriyle iletişim kurmak amacıyla okullarında Arapça tercüman görevlendirilmesi gerektiğini söylemişlerdir.

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Türkçe öğreticileri Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimi amacının öğrencilerle iletişim kurma ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir. Suriyeli çocukların Türk toplumuna sosyal uyum sağlaması ve ülkemizde hayatlarını sürdürmek için Türkçe öğretilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemi'ne entegre edilmesi amaçlanmaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin dil öğrenme ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla Dursun (2017) yaptığı çalışmada, Suriyeli sığınmacı öğrencilerin Türkçe'yi öğrenme amaçlarının eğitsel, ekonomik ihtiyaçlar ve sosyal ihtiyaçlar olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışma, araştırmamanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Suriyelilerin ihtiyaçlarını karşılamasının Türkçe öğrenmek amacıyla Türkçe öğretimine devam edilmesi gerektiği söylenebilir.

Türkçe öğreticileri, Suriyeli çocuklara Türkçe öğretimi yaparken kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerinin yabancılara Türkçe öğretimine dair özel öğretim yöntem ve teknikleri olmadığı ortaya çıkmıştır. Türkçe öğreticilerinin, Yabancılara Türkçe öğretimi eğitimi almalarına rağmen Suriyeli çocuklara yönelik dil öğretim yöntem ve tekniklerini derslerinde kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. İnternet kaynaklarına erişimde sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir. Bu konuda, Yiğit (2015) yaptığı çalışmada, çok kültürlü sınıflarda eğitim gören sığınmacı öğrencilerin derslerine giren öğretmenlerin ders sürecinde kullandıkları yöntemleri sığınmacı öğrenciye göre seçtikleri sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin, ülkemizde yabancı uyruklu öğrencilere yönelik bir öğretim programı olmamasından kaynaklı yöntem ve teknik seçmede zorluk yaşadığı söylenebilir.

Suriyelilere Türkçe öğretimi yaparken kullandığı kaynakların içeriklerinin yetersiz olduğu, Suriyeli sığınmacılara yönelik ders kitabı ve materyaller olmadığı, mevcut kitapların öğrencilerin seviyesine uygun olmadığı okullara yeterli sayıda kitap gönderilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Konuyla ilgili diğer araştırma sonuçları, araştırmamanın bu sonucunu destekler niteliktedir. Morali (2018) yaptığı çalışmada Türkçe'yi yabancı dil olarak öğrenen Suriyeli sığınmacılara yönelik ders materyalinin olmadığı ve içeriğinin yetersiz olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) in yaptığı çalışmada yabancı uyruklu öğrencilere kaynak kitap sağlanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışmalar araştırmamanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Ülkemize sığınan Suriyeli vatandaşların ilk etapta beslenme ve barınma ihtiyaçlarına odaklanması ve

sığınmacıların misafir olduğu düşüncesi onların eğitimlerini geri plana atılmasına sebep olmuştur. Bu sebeplerden dolayı ülkemizin sığınmacıların eğitim konusuna eğilemediği söylenebilir.

Öğrencilere yönelik kullanılan ders materyallerinin dört temel dil becerisi açısından değerlendirildiğinden materyallerin yeterli olmadığı, öğretim programında bu becerilere yönelik kazanımların olmaması, iki dil arasındaki alfabe farklılığı olması ve Türkçede bulunan Arap dilinde bulunmayan bazı ünlü harflerin olması sorunlar olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonucu destekler nitelikte olan Polat (1998)'in yaptığı çalışmada Türkçedeki bazı seslerin Arapça karşılığı olmamasından dolayı sesletimlerde zorluk çekildiği, Arapça ve Türkçe yazı sisteminden dolayı dikte de sıkıntılar yaşandığını tespit edilmiştir. Yine, Akkaya ve Gün (2016)'ın yaptığı araştırmada ana dili Arapça olan B1 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilerin Türk Alfabeti ile Arap alfabesi arasındaki farklılıklardan kaynaklı dinleme ve konuşma becerilerinde sıkıntı yaşadıklarını sonucu ortaya çıkmıştır.

Türkçe öğretimi yapılan ortamda teknolojik donanım yetersizliği, yeterli sayıda dersliğin bulunmaması sınıfın fiziki koşullarının uygun olmaması, bazı öğretim yapılan yerlerin okul ortamında olmamasından kaynaklı sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu veri literatürdeki araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Moralı (2017)'in yaptığı çalışmada Suriyeli çocuklara Türkçe öğretimi yapılan sınıfların fiziki ortamından kaynaklı sıkıntılar yaşandığını sonucuna ulaşmıştır. Yine, Akbaba ve Turhan (2016) ilköğretim binalarının fiziksel sorunlarını belirlemeyi amaçladığı çalışmasında, görüştüğü öğretmenlerin yarısı okullardaki derslik sayısını yetersiz bulduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmamızdaki bulgulara göre, Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemi'ne entegre edilmesiyle derslik ihtiyacının daha da arttığı söylenebilir.

Öğretmenlerin sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretimine yönelik eğitim almalarına rağmen kendilerini yetersiz gördükleri, alan bilgisi eksikliğinden dolayı öğretim yaparken zorlandıkları tespit edilmiştir. Er ve Bayındır (2015);Bulut, Aykırı (2017);Kanat Soysal ve Gülçiçek (2018); Tosun, Yorulmaz, Tekin ve Yıldız (2018) yaptıkları çalışmalarda, öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilere yönelik eğitim almadıklarını ve dil sorunuyla nasıl başa çıkabileceklerini bilmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Türkçeyi öğrenen Suriyeli çocukların öğrencilerin öğrenmeye ihtiyaç duymaması, Türkçe öğrenmeye karşı direnç, öz bakım becerilerinden yoksun olmaları, savaş sonrası travma psikolojilerinin sürmesi, kimliğini kaybetme endişesi ve şiddete eğilim gösterme sorunları tespit edilmiştir. Moralı (2018) yaptığı çalışmada Türkçe öğrenen Suriyeli çocukların benliğini kaybetme endişesiyle Türkçe öğrenmeye karşı direnç gösterdiklerini sonucuna ulaşmıştır. Şimşir ve Dilmaç (2018); Yiğit (2015) yaptığı çalışmalarda öğretmenler, Suriyeli öğrencilerin içe

kapanık olduklarını, ödevlerini yapmadıkları, derse ilgisiz olduklarını ve fiziksel şiddet olaylarının yaşandığını belirtmişlerdir. “Veli ile ilişkiler” temasında yer alan sonuçlara göre, Türkçe öğreticilerinin Suriyeli velilerle iletişim kuramadıklarını, Türkçe öğrenmeye yönelik olumsuz tutumları, kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlar ve velilerin öğrencilerin öz bakımı ve akademik başarısı için gereken desteği vermedikleri, ailede hayatını kaybetmiş bireylerden dolayı ailede rol karmaşası yaşanması konularında sorunlarla karşılaşmışlardır. Yiğit (2015); Mercan ve Bütün (2016); Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) yaptıkları çalışmalarda Suriyeli ailelerin çocuklarının eğitimi ve öz bakımlarının yapılması konusunda ilgisiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırma kapsamında ulaşılan sonuçların, literatürdeki çalışmalarla büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmüştür. Ancak araştırmanın odağında tamamen dil problemine dikkat çekilmektedir. Dil sorununun, diğer yaşanan sorunlara göre daha önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü literatürde dil sorununun, diğer sorunların yaşanmasına sebep olduğu aktarılmış Aykırı, (2017); Gözübüyük Tamer, (2017) ve dilin her sorunun çözülmesi için temel oluşturacağı ortaya çıkmıştır.

Suriyeli öğrencilerin okulda sosyal uyum sorunları yaşandığı tespit edilmiştir. Suriyeli sığınmacı çocukların dil farklılığından dolayı akranları ve öğretmenleriyle iletişim kuramadıkları, asimile olma endişesiyle derslere ilgi göstermedikleri, kültürel farklılıklardan dolayı okula alışamadıkları ve dışlandıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonucu destekler nitelikte olan Tosun, Yorulmaz, Tekin ve Yıldız (2018) yaptığı çalışmada farklı kültüre sahip olan öğrencilerin bir arada yer alması kültürel çatışma ve gerilim ortamına sebep olduğunu, öğrencilerin Türkçeyi bilmemesi ve yeterince kullanamamaları ve buna bağlı olarak yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyum sağlamada problemlerin yaşandığı sonucuna ulaşmıştır. Suriyeli sığınmacı öğrenciler, savaş ortamından geldikleri için ciddi sorunlar yaşamış ve travmalara maruz kalmışlardır. Bunun doğal sonucu olarak sosyal uyum problemleri yaşanması beklenen bir sonuç olarak yorumlanabilir.

Sığınmacı öğrencilerin eğitimine yönelik öğretim programı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilere yönelik yaş gruplarına göre planlanmış çerçeve programın içeriğinin öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olmadığı, ders kazanımlarının hedeflenen öğretim süresinde kazandırılmaması, programı uygulanıp uygulanmaması hususunda gevşeklikler olması ve öğretmene ders sürecinde yardımcı olacak öğretmen kılavuz kitabının olmadığı görülmüştür. Koçoğlu ve Yanpar Yelken (2018) tarafından yapılan bir çalışma sonucunda, öğretmenlerin Türkçe öğretim programının kazanımları ve ders içeriğinin yetersiz olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin, projenin ne zaman sonlanacağına belli olmamasından dolayı iş güvencelerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte yıllık izinlerin belirsiz olması, öğretmenlerin statülerinin belirsiz olması ve yıl içinde öğretmenlerin görev yerinin değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunların öğretmenlerin motivasyonunu düşürdüğü görülmüştür. Öğretmenlerin en önemli gereksinimlerinin ücret ve çalışma koşulları olduğu bilinmektedir (Tok, 1997). Öğretmenlerin özlük haklarının verilmesi ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi onların derslerde daha etkili ve verimli olmasına katkı sağlayabilir.

Türkçe öğretmenlerinin Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçlarına yönelik öğretim programı ve ders materyalleri hazırlanması, Yabancılar uyruklu öğrencilere eğitime yönelik öğretmen eğitim seminerlerinin düzenlenmesi ve öğrencilere yönelik psikolojik destek sağlanması gerektiğini önermişlerdir. Konuyla ilgili diğer araştırma sonuçları, araştırmanın bu sonucunu destekler niteliktedir. Bekdaş (2018) yaptığı çalışmada öğrenci seviyesine uygun ders kitaplarının hazırlanması, yabancılar Türkçe öğretimi alanında nitelikli öğretmen yetiştirilmesi, öğrencilere psikolojik danışma hizmetlerinin verilmesi, eksik öğretim materyallerinin tamamlanması gibi öneriler geliştirmiştir.

VI. BÖLÜM

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Bu araştırmada, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Kayseri ilinde farklı kademelerdeki okullar ve GEM'lerde Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretimi yapan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunlara öneriler getirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda yaşanan sorunları belirlemek amacıyla öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler yapılarak öğretici görüşleri analiz edilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Birinci araştırma sorusuna ilişkin; öğretmenler Suriyeli sığınmacılarla iletişim kurmak ve Türk toplumuyla sosyal uyum sağlamaları amacıyla Türkçe öğrenmeleri sonucuna varmıştır. Ayrıca Suriyeli sığınmacıların Türk Eğitim Sistemi'ne entegre olmaları için Türkçe öğrenmeleri gerektiği belirlenmiştir.

İkinci araştırma sorusuna ilişkin; öğretmenlerin sığınmacı öğrencilere bu öğrencilerin ihtiyaçları ve seviyelerine göre yöntem ve teknik belirledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü araştırma sorusuna ilişkin; sığınmacı öğrencilere Türkçe öğretimine ilişkin ders kitabı ve materyallerinin bulunmadığı, var olan kitap içeriklerinin öğrencilerin seviyesine uygun olmadığı görülmüştür.

Dördüncü araştırma sorusuna ilişkin; Türk ve Arap alfabeleri arasındaki farklılık olmasından kaynaklı yazma becerisinde sıkıntılar yaşandığını, Arap alfabesinde bulunmayan ünlü harflerin sesletiminde çıkarılmadığı ve dikte çalışmalarında bu harflerin yazılmadığı, dinleme yaptırabilecekleri teknolojik donanıma sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Türkçe öğretim programında dört temel dil becerilerine yönelik eksiklikler olduğunu ve bu becerilere yönelik materyal bulunmadığı belirlenmiştir.

Beşinci araştırma sorusuna ilişkin; sığınmacı öğrencilerin Türkçe öğrenmesine yönelik özel bir öğretim programı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğreticiler MEB Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü'nün tarafından yayınlanan Yabancılara Türkçe Öğretimi Çerçeve Planı'nı uyguladıklarını, bu öğrencilere yönelik özel bir Türkçe öğretim programı olmadığı ve mevcut planın sığınmacı öğrencilere uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Altıncı araştırma sorusuna ilişkin; ders verilen sınıfların fiziki imkanlarının eğitime uygun olmadığı ve teknolojik olarak yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte bazı okullarda sığınmacı öğrencilere tahsis edilecek bir sınıf olmadığı ve bazı öğretmenlerin Kur'an kursu binası, Fen laboratuvarı ve depo vb. yerlerde ders yaptığı belirlenmiştir.

Yedinci araştırma sorusuna ilişkin; farklı dil ve kültüre sahip öğrencilerin asimile olma endişesi ve Türkçe bilmemelerinden dolayı akranlarıyla kaynaşmakta sıkıntılar yaşadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda bazı kültürel farklılıklardan dolayı kadın velilerin erkek öğretmenlerle iletişime geçmek istemediği görülmüştür.

Sekizinci araştırma sorusuna ilişkin; öğretmenlerin dil farklılığından ve yabancı öğrencilere Türkçe öğretimi alanında tecrübesiz olduklarından dolayı sığınmacıların olduğu sınıflarda eğitim verme ve sınıf yönetimi konusunda sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, bu sınıflarda öğrencilerin şiddete eğilim gösterme, öğrenmeye isteksizlik, öz bakım beceri yoksunluğu, travma hali, kimliğini kaybetme korkusu konularında sorunlar yaşandığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenler, sığınmacı öğrencilerin velileriyle iletişim kuramadığını, velilerin çocuklara gereken ilgiyi göstermedikleri ve çocuklarına akademik olarak katkı sağlamadıklarını tespit edilmiştir.

Dokuzuncu araştırma sorusuna ilişkin, öğretmenlerin görev aldıkları projede iş güvencelerinin olmadığı, diğer öğretmenlerle aynı özlük haklarına sahip olmadıkları ve öğretici olarak adlandırmalarından dolayı rahatsızlık duydukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin görev yerinin yıl içinde sürekli değişmesi ve yıllık izinleri istediği tarihlerde kullanamamaları motivasyonlarını olumsuz etkilediği görülmüştür.

6.2. Öneriler

Yapılan araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki önerilerin yapılması uygun görülmüştür:

1. Sığınmacı öğrencilerin ihtiyaçları göz önüne alınarak bu öğrencilere yönelik Türkçe ders kitabı ve öğretim materyalleri oluşturulabilir.
2. Sığınmacı öğrencilerin dil ve kültür farklılıkları dikkate alınarak bu öğrencilere özel Türkçe dersi öğretim programı geliştirilebilir.
3. Sığınmacı öğrencilere eğitim veren öğretmenlere yönelik Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabı hazırlanabilir.

4. Sığınmacı öğrencilerin Türkçe dil seviyelerini ölçmeye ve değerlendirmeye yönelik ve ölçme-değerlendirme araçları geliştirilebilir.
5. Aileler için Türkçe öğretim kursları düzenlenerek ailenin de çocuklarının eğitim-öğretimine destek olması sağlanabilir.
6. Sınıfında yabancı uyruklu öğrenciler bulunan öğretmenlere yönelik çok kültürlülük eğitim seminerleri verilebilir.
7. Suriyeli öğrencilerin Türk arkadaşlarıyla beraber devlet okullarında eğitim görmesi için adımlar atılabilir.
8. PİCTES kapsamında Suriyeli çocuklara eğitim veren Türkçe öğreticilerine Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
9. Suriyelilerin uzun bir süre ülkemizde kalacakları öngörüldüğünden üniversitelerin eğitim fakültesi bölümlerine yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi ile ilgili dersler konulabilir.
10. Okullarda sığınmacı öğrencilere psikolojik danışma yapmaları için Arapça bilen rehber öğretmen görevlendirilmesi yapılabilir.
11. Öğretmenlerle iletişim problemleri yaşayan sığınmacı öğrencilere yönelik okullarda sürekli Arapça tercümanlar bulundurulabilir.
12. PİCTES kapsamında çalışan Türkçe öğreticilerin daha verimli ve etkin olması amacıyla özlük haklarında düzenlemeler yapılabilir.
13. Okul dışında da sığınmacı öğrencilerin Türkçe dil eksiklerini tamamlaması için yaş ve seviyelerine göre Türkçe kursları düzenlenebilir.
14. Devlet okullarında Türk öğrencilerle Suriyeli öğrenciler arasında kaynaşma ortamı oluşturmaya yönelik ortak sosyokültürel etkinlikler düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaba, A. ve Turhan, M. (2016). İlköğretim okul binalarının fiziksel sorunlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Van il örneği). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (12), 341-357.
- Akkaya, A., ve Gün, M. (2016). Araplara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Ürdün örneği. *Turkish Studies - International periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (19), 9-18.
- Aksakal, İ. (2017). Suriyeli mülteci öğrencilerin Türk eğitim sistemine ve sınıf ortamına uyum sorunları (Kars ili örneği). *TURAN- SAM* , 9 (36), 669-676.
- Aykırı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education* , 2, 44-56.
- Bekdaş, M. (2018). Ortaokul Düzeyinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenirken Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Dair Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching* , 6(3), 378-394.
- Bulut, S., Kanat Soysal, Ö., ve Gülçiçek, D. (2018). Suriyeli Öğrencilerin Türkçe Öğretmeni Olmak: Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılan Sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* , 7(12), 1210-1238.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi .
- Doğan, B., ve Ateş, A. (2018). MEB' e bağlı okullarda öğrenim gören Suriyeli öğrencilere yönelik verilen Türkçe dersinin öğretmenler tarafından değerlendirilmesi (Malatya örneği). *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi* , 1 (1), 105-124.
- Dinçer, O. B., Karaca, S. ve Yavuz, H. (2013). Göçün İkinci Yılında Suriyeli Savaş Mağdurları. *Analist Dergisi*, 25, Ankara.
- Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: Temel eğitim politikaları*. Ankara : SETA.
- Er, A. R., ve Bayındır, N. (2015). İlkokula Giden Mülteci Çocuklara Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Pedagojik Yaklaşımları. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi* , 2 (4), 175-185.

- Erdem, C. (2017). *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi* , 1 (1), 26-42.
- Erdoğan, M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler:Toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- GAV (2018). *Dünya Göç Raporu*. Erişim:05 Mart 2019, <http://gocvakfi.org/2018-dunya-goc-raporu/>
- Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişki üzerine bir değerlendirme:Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 10 (54), 838-851.
- Gün, M., ve Baldık, Y. (2017). Türkiye'de kamp dışında misafir edilen Suriyeli sığınmacı gençlere yönelik eğitim hizmetleri (Kayseri Örneği). *Route Educational and Social Science Journal* ,4 (2), 287-299.
- IOM, T. (2019). *MCOF: Göç krizi operasyonel çerçevesi*. Erişim:05 Mart 019, https://turkey.iom.int/sites/default/files/sitreps/MCOF_TR.pdf
- Koçoğlu, A., ve Yanpar Yelken, T. (2018). Suriyeli öğrencilere Türkçe dil becerileri kazandırma sürecinde ilkokul Türkçe dersi öğretim programları ile ilgili öğretmen görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* , 6 (2), 131-160.
- Kuzu Jafari, K., Tonga, N., ve Kışla, H. (2018). Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve uygulamaları. *Academy Journal of Educational Sciences*, 2 (2), 134-146.
- Levent, F., ve Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine Yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* , 14-1 (27), 21-46.
- Martikainen, T. (2010). Din, göçmenler, entegrasyon.*M.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 38(1),263-276.
- Mercan Uzun, E., ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarıdaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi* , 1 (1), 72-83.
- Miles M.B., ve Huberman A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An Expanded Sourcebook*. 2nd Edition. SAGE Publications.

- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* , 8 (15), 1426-1449.
- Özdemir, C., ve Arslan, M. (2018). Öğretmen görüşüne göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Kazak öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar. *İdil Sanat ve Dil Dergisi* , 7 (41), 15-23.
- Polat, H. (1998). *Araplara Türkçe öğretimindeki karşılaşılan sorunlar*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 208-229.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* ,31 267-305.
- Solak, E., ve Çelik, S. (2018). Türkiye'de eğitim gören mülteci öğrencilerin dilsel sorunlarının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 11 (57), 425-432.
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi* , 21 (2), 57-67.
- Şimşir, Z., ve Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online* , 17(2), 1116-1134.
- Tanrıkulu, F. (2017). *Liberal Düşünce Dergisi*. 22 (86), 127-144.
- Taştan, Ç., ve Çelik, Z. (2017). *Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Tok, N.T. (1997). Öğretmenlik mesleğinin öğretmenlerin gereksinimlerini karşılama düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*.3(2), 251-267.
- Tosun, A., Yorulmaz, A., Tekin, İ., ve Yıldız, K. (2018). Mülteci öğrencilerin eğitim sorunları, eğitim ve din eğitiminden beklentileri: Eskişehir Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (1), 107-133.

- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve Toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi* , 2 (2), 29-63.
- URL-1, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 26 Nisan 2019.
- URL-2, <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> Mülteciler Derneği, 20 Nisan 2019.
- URL-3, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf MEB, 10 Eylül 2015.
- URL-4, <https://docplayer.biz.tr/8682160-T-c-milli-egitim-bakanligi-temel-egitim-genel-mudurlugu-sayi-10230228-235-4145933-23-09-2014-konu-yabancilara-yonelik-egitim-ogretim-hizmetleri.html> MEB, 23 Eylül 2014.
- URL-5, <http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf> İstanbul Bilgi Üniversitesi, 05 Eylül 2015.
- URL-6, https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/05142850_rehberlik_hizmetler_kilavuzu.pdf MEB, 12 Mayıs 2013.
- URL-7, <http://sozluk.gov.tr/> TDK, 20 Haziran 2019.
- URL-8, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf> MEB, 24 Nisan 2019.
- Yağcı, G. (2017). Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Belarus örneği. *BELLE TEN-Türk Dili Araştırmaları Yıllığı* , 65 (1), 191-199.
- Yiğit, T. (2015). *Uygulamalar ve sorunlar bağlamında Türkiye'de sığınmacı çocukların eğitimi (Kırşehir ve Nevşehir örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Yıldırım, A., ve Şimsek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara : Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK [1]Suriyeli Sığınmacılara Türkçe Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşme Formu

Ad Soyad:	Branş:
Meslek Deneyimi:	Cinsiyet:
Yabancılara Türkçe Öğretim Deneyimi:	Görevi:

Görüşme Formu

1. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretimi konusunda düşünceleriniz nelerdir?
2. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde kullandığınız yöntem ve teknikler nelerdir?
3. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde kullanılan kaynakların yeterlilik durumları nelerdir? (Kitap, Dergi, Video vs.)
4. Ders materyallerini temel dil becerileri olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın geliştirilmesi bakımından değerlendiriniz?
5. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretimine ayrılan zaman konusunda düşünceleriniz nelerdir?
6. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde kullanılan etkinlikler genel olarak nelerdir ve yeterlilik durumları nelerdir?
7. Türkçe öğretiminde kullanılan etkinlikler ve materyallerin öğrencilerin seviyesine uygunluğunu değerlendiriniz? (öğrencilerin yaşı ve öğrenme seviyesine göre)
8. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretimini öğretim programları bakımından değerlendiriniz?
9. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretimini öğrenme ortamları bakımından değerlendiriniz?
10. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde görev yapmakta olan mevcut öğreticilerin özellikleri ve yeterlilikleri konusunda görüşleriniz nelerdir?
11. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde öğrencilerin Türkçe öğretimine yönelik tutum, davranış ve kaygıları konusunda izlenimleriniz nelerdir?

12. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde karşılaştığınız zorluklar ve sorunlar nelerdir ayrıntılı şekilde açıklayınız?
13. Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde karşılaştığınız zorluklar ve sorunların çözümleri ile ilgili öneri ve düşüncelerinizi ayrıntılı şekilde açıklayınız?

EK [2] Araştırma Gönüllü Katılım Formu

Bu çalışma, ... başlıklı bir araştırma çalışması olup ... amacını taşımaktadır. Çalışma, ... tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile ... ortaya konacaktır/ ... gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, ... (*araştırmanın türü/türleri*) yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler ... yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı ... Üniversitesi ... bölümünden ...'ya yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı :

Cep. Tel. :

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı :

İmza :

Tarih :

EK [3] Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 94025929-605.02-E.1130976
Konu : Figen ŞEN'in Araştırma İzni

16.01.2019

AMASYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) 07/01/2019 tarih ve E-88 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 15/01/2019 tarih ve 982741 sayılı oluru.

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Figen ŞEN'in Doç. Dr. Ekrem SOLAK danışmanlığında "Suriyeli Sığınmacı Çocuklara Türkçe Öğretimine İlişkin Türkçe Öğreticilerinin Görüşleri" konulu çalışmayı Müdürlüğümüze bağlı tüm okullarda ve geçici eğitim merkezlerinde görevli Türkçe Öğretmenleri ve Öğreticilerine yönelik yapmasında bir sakıncanın olmadığı Anket Değerlendirme Komisyonu tarafından tespit edilmiştir.

Her sayfası mühürlü çalışma evrakları ekte olup, eğitim-öğretimi aksatmadan okul müdürlüğünün gözetiminde ve sorumluluğunda 2018-2019 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar yapılmasının uygun görüldüğü ile ilgili, Valilik Makamından alınan 15/01/2019 tarih ve 982741 sayılı Olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Celalettin EKİNCİ
İl Millî Eğitim Müdür V.

EK: Valilik Oluru ve Anketler (3 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır.
26.10.2019

Kemal TAŞKIN
VHKİ

Gültepe Mahallesi Talas Bulvarı No:1/B Melikgazi / KAYSERİ
Elektronik Ağ: <http://kayseri.meb.gov.tr>
e-posta: argc38@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin: C.BOYRAZ (V.H.K.L.)
C. NALBANT (Şef)
Tel: (0352) 330 1125 (1092) Faks: (0352) 320 9503

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evmksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3d7f-2d11-36b1-9e22-b16c kodu ile teyit edilebilir.

EK [4] Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 94025929-605.02-E.982741
Konu : Figen ŞEN'in Araştırma İzni

15/01/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22/08/2017 tarih ve 12607291 sayılı (2017/25 Genelge) emirleri.

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Figen ŞEN'in Doç. Dr. Ekrem SOLAK danışmanlığında "Suriyeli Sığınmacı Çocuklara Türkçe Öğretimine İlişkin Türkçe Öğreticilerinin Görüşleri" konulu "Anket Çalışması" yapma talebi ile ilgili, Amasya Üniversitesinin 02/01/2019 tarih ve E.148 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte sunulmaktadır.

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Figen ŞEN'in Doç. Dr. Ekrem SOLAK danışmanlığında "Suriyeli Sığınmacı Çocuklara Türkçe Öğretimine İlişkin Türkçe Öğreticilerinin Görüşleri" konulu "Anket Çalışması" yapmasını da sakınca olmadığı yönünde, Anket Değerlendirme Komisyonu tarafından görüş bildirilmiştir. Çalışma evrakları (her sayfası mühürlü olarak) ilişikte sunulmakta olup, okul müdürlüğünün gözetiminde, Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Figen ŞEN tarafından, Müdürlüğümüze bağlı tüm okullarda ve geçici eğitim merkezlerinde görevli Türkçe Öğretmenleri ve Öğreticilerine yönelik mezkur Anket Çalışmasının yapılması Müdürlüğümüze uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Celalettin EKİNCİ
İl Millî Eğitim Müdür V.

EK: Yazı ve Ekleri (16 Sayfa)

OLUR
15/01/2019

Dr. M. H. Nail ANLAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır.
26.03/2019

emal TAŞKIN
Vali

Gültepe Mahallesi Talas Bulvarı No:1/B Melikgazi / KAYSERİ
Elektronik Ağ: <http://kayseri.meb.gov.tr>
e-posta: arge38@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin: C.BOYRAZ (V.H.K.L.)
C. NALBANT (Şef)
Tel: (0352) 330 1125 (1092) Faks: (0352) 320 9503

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7819-d43a-3e9e-a022-1c31 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Figen ŞEN

Doğum yeri: Kartal/ İstanbul

Doğum Tarihi: 15/07/1991

EĞİTİM DURUMU VE İŞ DENEYİMİ

Lisans Öğrenimi: 2010-2014, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği

2017- Halen Şehit Jandarma Komando Er Hacı Aydınıcı İlkokulu, Kayseri/ Melikgazi

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Şen, F ve Solak E. (2019). Suriyeli Sığınmacı Çocuklara Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretimine İlişkin Öğreticilerin Görüşleri: Kayseri Örneği. 10. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi, 2019, Antalya

İLETİŞİM

E-posta:figen2955@gmail.com